

DRAUGAS

LITHUANIAN WORLD-WIDE NEWS

ANTRADIENIS – TUESDAY, SEPTEMBER – RUGSĖJO 24, 2013 • Vol. CIV Nr. 112 Kaina 1 dol.

4545 WEST 63rd STREET
CHICAGO, ILLINOIS 60629

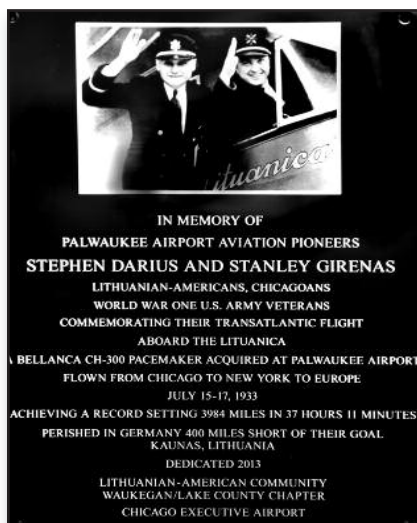
PERIODICALS

NEWSPAPER – DO NOT DELAY – Date Mailed 09-23-2013

ŠIAME NUMERYJE:

Anglikasių anūkės duoklė
Lietuvai – 5 psl.

S. Dariaus ir S. Girėno žygį
primins lenta Palwaukee – 6 psl.

DRAUGAS

Mano laikraštis
nuolatinis,
patikimas,
mus rišantis.

„Už nuopelnus Vilniui ir Tautai“ apdovanotas arkivyskupas G. Grušas

Tarp apdovanotųjų medaliu „Už nuopelnus Vilniui ir Tautai“ (iš k.): Donatas Katkus, arkivysk. Gintaras Grušas, amb. Rimutis Klevečka, Artūras Paulauskas, Danielius Sadauskas ir kun. Edmundas Paulionis. Dainiaus Labučio (ELTA) nuotr.

Vilnius (ELTA) – Sekmadienį Šv. Jonų bažnyčioje surengtose išskilmėse medaliais „Už nuopelnus Vilniui ir Tautai“ apdovanoti nusipelnę vilniečiai, tarp jų ir Vilniaus arkivyskupas metropolitas Gintaras Grušas. Medalis G. Grušui įteiktas už šviesios atminties popiežiaus Jono Pauliaus II vizito prieš 20 metų koordinavimą Lietuvoje.

Medaliai „Už nuopelnus Vilniui ir Tautai“ įteikti taip pat aktoriumi ir diplomatu Juozui Budraičiui, dirigentui Donatui Katkui, džiazo muzikantui, pedagogui Vladimirui Čekasinui, kunigui Edmundui Paulioniui, Lietuvos ambasadoriui Slovėnijoje Rimučii Klevečkai, Seimo nariui Artūriui Paulauskui bei dainininkams Danieliui Sadauskui ir Stasiui Povilaičiui.

Visuomeninę apdovanojimų komisiją „Už nuopelnus Vilniui ir Tautai“ 2009 m. įsteigė kelios visuomeninės organizacijos: M. ir J. Šlapelių muziejus, Vilniaus ainių klubas, Vilniaus rotušė, LR Krašto apsaugos bičiulių klubas, vėliau prisijungė Nevyriausybinio organizacijų koordinacinė taryba (NOKT), vienijanti beveik 30 visuomeninių organizacijų, puoselėjančių Lietuvos gynybinių galių stiprinimo, patriotizmo skatinimo, lietuviybės puoselėjimo, tautinio, istorinio ir kultūrinio paveldo išsaugojimo idėjas. Komisijos pirminku yra išrinktas kun. Tomas Šernas, kancleriu – Saulius Povilaitis, apdovanojimų medalius sukūrusios ir savo lėšomis tebegaminančios ir remiančios VšĮ „Vizualinių komunikacijų studija“ steigėjas.

Lietuvos rinktinei – Europos čempionato sidabras

Liubliana (ELTA) – Sekmadienį Slovėnijoje pasibaigusiame 38-ajame Europos vyrų krepšinio čempionate („Eurobasket 2013“) Lietuvos rinktinė iškovojo sidabro medalius. Po 10 metų pertraukos Senojo žemyno pirmenybių finale žaidę lietuviai lemiamoje dvikovoje 66:80 (22:19, 12:31, 16:18, 16:12) pralaimėjo Prancūzijos krepšininkams.

Lietuviai Europos pirmenybių medalius ligi šiol buvo iškovoję penkis kartus – 1937, 1939 ir 2003 metais mūsiškiai

pelnę auksą, 1995 metais – sidabrą, o 2007-aisiais – bronzą.

Prancūzijos komanda Europos čempione tapo pirmą kartą. 1949 ir 2011 metais ji iškovojo sidabrą, o 1937, 1951, 1953, 1959 ir 2005 metais pelnę bronzą.

Bronzos apdovanojimus pelnę Ispanijos krepšininkai. Jie rungtynėse dėl trečiosios vietos 92:66 nugalėjo Kroatijos ekipą.

Lietuvos krepšininkai džiaugiasi Europos čempionato sidabru.

EPA-ELTA nuotr.

Šis pasaulis yra laiptai. Vieni jais kyla aukštyn, kiti – leidžiasi žemyn. – Šv. Bernardinas

Lietuviai jau įsitikino: Lietuva gali atkurti savo valstybingumą, tačiau nepajėgia jo išlaikyti Visuotiniame Konflikte, kurio įtampą palaiko didžiųjų valstybių Drakonai, vadovaudamiesi džiunglių įstatymu: kas stipresnis, tas teisus”.

Ši citata – iš rašytojo Petro Dirgėlos dar 1990-aisiais išleistos esė „Tranų pasaulyje”. Kad ir sutilpęs į nedidelę, nė šimto puslapių neturinčią knygėlę, šis veikalas kupinas pranašiskų pastebėjimų, gilių įžvalgų. Deja, mes nesame tobuli, ir tai, kas iš tiesų vertinga, – nebūtinai sulaukia mūsų dėmesio. Toks likimas ištiko ir esė „Tranų pasaulyje”, nors tiems, kurie jį perskaitė atidžiai, drįstu manyti, dabar lengviau susigaudyti politinėse intrigose.

Ar įmanoma išlaikyti valstybingumą turint tiek daug skirtingų nuomonių? Tikriausiai – ne. Neįmanoma dar ir dėl to, kad neįmanomas ... bent kiek racionalesnis dialogas su „skirtingas nuomones turinčiais”, nes „skirtingas nuomones turintys” dažnusk mano esą patys protingiausi ir išmintingiausi.

Po nepriklausomybės atkūrimo prabėgus daugiau nei dviems dešimtmečiams tarsi pradedame suvokti žodžių „nesugebame išsaugoti atkurto valstybingumo” prasmę. Tačiau dabar jau suvokdami, jog nepriklausomybės išsaugojimas kartais net sudėtingesnis veiksmas nei jos atkūrimas, vis tik nežinome atsakymo į pagrindinį klausimą – kodėl griūna mūsų valstybingumo pamatai.

Mes dedamės žiną, kaip išsaugoti valstybingumo pamatus neišardytus, neišklibintus. Bet kiekvienas mūsų peršamas receptas – skirtingas. Sudėk juos į krūvą – turėsime keisčiausią mišrainę, kurios valgymas būtų tolygus sveikatos ar net gyvybės praradimui. Vieni mano, jog mūsų valstybė bus išsaugota tik tuomet, jei neleisime užsieniečiams įsigyti lietuviškos žemės. Kiti kategoriškai nenori įsileisti skalūnines dujas išgaunančios amerikiečių firmos. Treti piktai nusistatę prieš naujosios atominės jėgainės statybas. Dar kiti reikalauja lankstesnės politikos bendraujant su „Gazprom”.

Šiuo metu jau buriasi grupė, neigiamai vertinanti visus, net ir akivaizdžiai gerus, Prezidentės darbus, nes, suprask, įtartina jos praeitis, nes ji, tik pamanyk, nusistačiusi prieš dorus Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnyba (FNTT) darbuotojus...

Ar įmanoma išlaikyti valstybingumą turint tiek daug skirtingų nuomonių? Tikriausiai – ne. Neįmanoma dar ir dėl to, kad neįmanomas ... bent kiek racionalesnis dialogas su „skirtingas nuomones turinčiais”, nes „skirtingas nuomones turintys” dažnusk mano esą patys protingiausi ir išmintingiausi.

Štai per BTV neseniai teko matyti žurnalisto Andriaus Užkalnio pokalbių laidą „Užkalnio 5”. Omenyje turiu būtent laidą, kurioje kalbėjo etiketo specialistas Giedrius Drukteinis, visuomenine

Kodėl nepajėgiame išsaugoti valstybingumo

GINTARAS VISOCKAS

veikla nūnai aktyviai užsiimantis žemės ūkio specialistas, buvęs radijo ir televizijos žurnalistas Pranciškus Šliužas bei „Lietuvos ryto” žurnalistė Laima Lavastė.

Diskusijos būta aštrios. Ji tarsi patvirtino reklaminių laidos anonsą, esą „čia niekas draugiškai nečiulba ir nekudakuoja”. Kritikos buvo pažerta daugiau nei liaupsių. Liežuvis neapsiverstų laidą pavadinti nuobodžia.

Ir tuo pačiu neapleido mintis, kokia nauda iš kalbėjimo, jei kiekvienas antklodę tempia tik į savo pusę? Ginčas – vardan ginčo? Etiketo žinovui dabartinė Lietuva atrodo kaip niekad saugi. Žemės ūkio specialistas tvirtino, jog Lietuva pražus sutikdama parduoti bent žemės pėdą užsieniečiams, o žurnalistė reklamavo savo naująją knygą...

Lyginant su ankstesniais šimtmečiais Lietuva iš tikrųjų turi teisę lengviau atsikvėpti. Tačiau Lietuva negali būti labai saugi, nes nėra saugi nė viena pasaulio valstybė. Prisimenant rašytojo P. Dirgėlos filosofinius pastebėjimus, nėra saugūs nei amerikiečio, nei lietuvių, nei nenco namai. Amerika bijo teroro atakų, Rusija bijo subyrėjimo, Kinija bijo konkurencijos, o Lietuva, kurioje ženkliai smuktelėjęs gimstamumas, milžiniška emigracija, – nieko nebijo?

Taip, mums šiandien labiau sekasi nei Sirijai ar Graikijai, bet mes taip pat priversti ...kariauti. Ant mūsų pečių užkrautas Kryžius – atlaikyti informacinius ir ekonominius Rusijos karus, kurie, beje, ne mažiau pavojingi nei cheminis ginklas. Ne mažiau pavojingi todėl, kad priešas – tikras, klastingas, piktas. O mūsų sąjungininkai – ne visuomet stiprūs, ne visuomet nuoširdūs, ne visuomet aktyvūs.

Ar tikrai prapulsime, leisdami Europos Sąjungos piliečiams nusipirkti lietuviškų žemės sklypų? Nejaugi mums vis dar neįkandama skaudai gyvenimiška patirtis, jog džiuginantys rezultatai nepasiekiami vien draudžiant ir blokuojant? Kodėl pamirštame Sovietų Sąjungos, savo bėdas taisiusios draudimais ir blokadomis, likimą?

Mes pražūsime nebent tuo atveju, jei nepajėgime susitvarkyti lietuviškosios ekonomikos būtent taip, kad pajėgtume įsigyti prestižinių žemės sklypų ne tik Vilniuje, bet ir Paryžiuje, Londone ir Briuselyje.

Deja, Lietuvoje gausu jėgų, kurios ragina mus atsisakyti bet kokios naudą nešančios veiklos. Žinoma, būtų šauniau, jei Lietuvai nereikėtų sukti galvos nei dėl atominės jėgainės, nei dėl skalūninių dujų gavybos, nei dėl „Mažeikių naftos”. Tikrai jaustumės pakylėti, jei išsiverstume be lietuviškų miškų kirtimo ar daniškų kiaulių fermų steigimo. Bet šias vizijas puoselėjantys tautiečiai kažkodėl nepasako, kokiais pinigais tokiu atveju tektų užpildyti šalies biudžeto skylės? Pragyvensime vien iš kaimiško turizmo sodybų ir ekologiškų ūkių?

Nūnai Lietuva turi dar vieną sudėtingą temą – nenumaldomai artėja Prezidento rinkimai. Todėl

nieko keisto, kad vis aktyviau pluša grupės, kuriančios neigiamą Prezidentės Dalios Grybauskaitės įvaizdį. Kritika nėra blogas dalykas. Kritika sukuria galimybę ištaisyti klaidas. Ir vis dėlto įtartina, kad D. Grybauskaitės oponentai niekaip nenori įvardinti to asmens, kurį norėtų matyti vietoj dabartinės šalies vadovės?

Ši aplinkybė apsunkina galimybę apčiuopti tikrąsias kritiškų nuotaikų priežastis. Prezidentė puolama dėl to, kad nenuolaidžiauja ekspansiniams Lenkijos reikalavimams, atmets klastingas „Gazprom” viliones ir Washingtone susitinka su JAV vadovu, ar dėl to, kad piktnaudžiauja savo teisėmis, koreguodama kadro politiką FNTT, Valstybinis saugumo departamentas (VSD) ir Generalinės prokuratūros struktūrose?

Žinoma, nesusipratimai FNTT kabinetuose – nedovanotina prabanga. Tokių triukšmingų išmetimų ir ne mažiau triukšmingų grąžinimų į darbą priskaičiuojant šimtus tūkstančių litų kompensacijų už priverstines pravaikštas neturėtų pasitaikyti. Bet šių eilučių autorių vis dažniau stebina kai kurių lietuvių, kuriuos norėtųsi ironiškai priskirti „viską žinančių ir viską išmanančių” kategorijai, entuziazmas: jei jau doras pareigūnas – tai būtinai šventesnis net už patį Popiežių, jei blogas – tai juodesnis už patį velnią.

Tikrasis gyvenimas – ne vien juoda ir balta spalvos. Nusprendę į darbą grąžinti iš FNTT išmestą pareigūną mūsų administraciniai teismai nagrinėjo tik aplinkybę, ar nebuvo pažeisti atleidimo tvarką reglamentuojantys įstatymai. Tokia administracinio teismo pareiga. Bet slaptųjų ir specialiųjų tarnybų veiklos ypatumus vargu ar įmanoma sutalpinti tegul ir pačių tobuliausių bei išsamiausių įstatymų rėmuose.

Mes dedamės žiną, kaip išsaugoti valstybingumo pamatus neišardytus, neišklibintus. Bet kiekvienas mūsų peršamas receptas – skirtingas. Sudėk juos į krūvą – turėsime keisčiausią mišrainę, kurios valgymas būtų tolygus sveikatos ar net gyvybės praradimui.

Vienintelė aiškesnė paskutiniųjų dienų žinia – Baltarusijoje mįslingomis aplinkybėmis žuvęs VSD karininkas Vytautas Pociūnas mirties valandą atliko ne vien Lietuvos užsienio reikalų ministerijos, bet ir Lietuvos VSD užduotis. Internetiniame tinklalapyje alfa.lt paskelbė buvusios VSD vadovybės pasirašytą dokumentą, leidžiantį manyti, jog pulkininkas V. Pociūnas į Baltarusiją išsiųstas buvo ne vien kaip diplomatas. O juk našlei Liudvikai Pociūnienei bylinėjantis dėl išmokų VSD atstovai tvirtino teismui, girdi, Baltarusijoje dirbdamas V. Pociūnas jau neturėjo jokių sąsajų su lietuviškosiomis saugumo struktūromis.

Bet ar pavyks išsiaiškinti, kas ir kodėl Lietuvos teismams tvirtino dėl nutrūkusių VSD ir V. Pociūno ryšių? Kam bus bandoma primesti atsakomybę už šį akibrokštą?

„DRAUGA” galite užsisakyti ir internete

DRAUGAS

(USPS–161000)

THE LITHUANIAN WORLD–WIDE NEWSPAPER

Published on Tuesday, Thursday and Saturday except legal Holidays, Jan. 2nd, and Dec. 26th by the Lithuanian Catholic Press Society, 4545 W. 63rd Str., Chicago, IL 60629–5532. Tel.: 773–585–9500. Fax.: 773–585–8284

Periodical class postage paid at Chicago, IL and additional mailing offices. Subscription Rates: \$150.00. Postmaster: Send address changes to

Draugas – 4545 W. 63rd Street, Chicago, IL 60629–5532

GARBĖS PRENUMERATA \$250.00

JAV – metams \$150.00 • 1/2 metų \$80.00 • 3 mėn. \$57.00

Pirma klase: kasdien – \$340.00 • visos savaitės \$240.00

Kanadoje (USD): – metams \$390.00 • 1/2 metų \$210.00 • 3 mėn. \$110.00

Užsakant į Lietuvą ir kitas užsienio šalis oro paštu – metams \$615.00 • 1/2 metų \$315.00

Į Lietuvą reguliariu paštu – metams \$120.00 • 1/2 metų \$66.00

TIK ŠEŠTADIENIO LAIDA

JAV – metams \$95.00 • 1/2 metų \$70.00 • 3 mėn. \$48.00

Kanadoje (USD) – metams \$150.00 • 1/2 metų \$120.00 • 3 mėn. \$75.00

Užsakant į Lietuvą ir kitas užsienio šalis: oro paštu – metams \$220.00 • 1/2 metų \$120.00

Į Lietuvą reguliariu paštu – metams \$70.00

Mažindami pašto išlaidas, pakvitavimų už prenumeratą nesiunčiame.

„Draugo” prenumerata yra mokama iš anksto.

Administracija dirba kasdien, nuo 8:30 iki 4:30, šeštadieniais nedirba. Redakcija dirba kasdien, nuo 7:00 iki 3:00, šeštadieniais nedirba.

Vyriausioji redaktorė –

Ramunė Lapas

vyr.redaktore@gmail.com

Kultūrinio šeštadieninio priedo redaktorė –

Renata Šerelytė

rainbow.vilnius@gmail.com

Redakcija už skelbimų turinį neatsako. Skelbimų kainos atsiunčiamos gavus prašymą, ką nors skelbti. Redakcija straipsnius taiso savo nuožiūra. Nenaudotų straipsnių nesaugoja. Siunčiant prašome pasilikti kopiją.

El. paštas:

redakcija@draugas.org

skelbimai@draugas.org

administracija@draugas.org

Mintis atkurti Valdovų rūmus (VR) gimė netrukus po jų nugriovimo. Mintį apie Lietuvos valstybingumo simbolio sugrąžinimą bene pirmieji iškėlė 1831 m. sukilėliai, tačiau politinė padėtis vystyti šią taurią idėją susidarė tik po 1987 m., prasidėjus Lietuvos Sąjūdžiui ir Lietuvos atgimimui. Reali galimybė atstatyti Lietuvos valdovų rūmus atsirado tik atkūrus Lietuvos nepriklausomybę, po 1990 m. Kovo 11-osios. Šį sumanymą tuomet aktyviai palaikė Lietuvos inteligentija, kūrybinės sąjungos, Kultūros fondas, Lietuvos valdžia bei eiliniai žmonės. 2000-aisiais Lietuvos Valdovų rūmų atstatymą parėmė ir JAV bei pasaulio lietuviai. X Pasaulio Lietuvių Bendruomenės Seimas pripažino, kad siekis išsaugoti Vilniaus širdyje Gediminaičių pilies ir Lietuvos Valdovų rezidencijos mūrus turi neįkainojamą vertę nepriklausomai Lietuvos valstybei bei tautai. Simboliška, kad pirmasis Lietuvos Valdovų rūmų atstatymą savo auka pradėjo ir parėmė Sibiro tremtinys. Ir štai šiais, 2013 metais liepos 6 d., minint Lietuvos valstybės ir Mindaugo karūnavimo 760 m. sukaktį, dalis atstatytų Lietuvos Valdovų rūmų pirmą kartą atvėrė duris visuomenei. Tą dieną Valdovų rūmų prieigose vyko iškilmingas rūmų atidarymas, sutraukęs daug garbingų svečių ir vietinės visuomenės. Stebint šį atidarymą daugeliui iš laimės virpėjo širdis – Lietuvos valstybingumo simbolis, mūsų Valdovų rūmai, prikelti ant ram gyvenimui iš griuvėsių ir pelenų, tarsi koks liepsnojantis feniksas – geovės ir atgimimo simbolis.

Nenorėdami likti nuošalyje žinomi Lietuvos visuomenės ir išeivijos atstovai įsteigė valdovų Rūmų paramos fondą, o 2003 m. JAV lietuviai įkūrė Valdovų rūmų paramos komitetą, per kurį ir toli nuo Tėvynės gyvenantys rėmėjai savo aukomis galėjo prisidėti prie šio kilnaus projekto bei dalyvauti atkuriant mūsų tautai reikšmingą objektą.

Valdovų rūmų JAV paramos komitetas gauna gana daug pasiūlymų dėl Valdovų rūmuose atliekamų darbų finansavimo. Komiteto nariai bendrai svarsto, ką paremti ir apmokėti. Teikiame pirmumą svarbesniems ir įdomesniems rūmų atstatymo projektams bei darbams, nes jiems dažniausiai ir pritrūksta lėšų pačiu reikalingiausiu momentu.

Šiuo metu Valdovų rūmų paramos JAV komitete yra 10 narių. Birželio mėn. buvo priimtas naujas dešimtas narys – JAV LB Krašto valdybos deleguotas atstovas Algimantas Gustaitis. Šių metų pradžioje pasikeitė išdininkė. Ankstesnei išdininkei Miglei Tauragytei-Lingai atsiskaičius eiti šias pareigas, naująją išdininke 2013 m. vasario 20 d. posėdyje patvirtinta Audronė Užgirienė. Todėl siunčiant aukas, prašome tai prisiminti ir siųsti šiuo adresu: 1056 Saxony Drive, Highland Park, IL 60035.

Per ataskaitinį laikotarpį nuo praeitos ataskaitos pateikimo VR komitetas turėjo 7 posėdžius, kuriuose aptarė daugelį aktualių klausimų, susijusių su VR atstatymo projektais. Pagal laikomų lėšų suvestinę 2012 m. gruodžio 31 d. VR paramos komiteto dviejų institucijų – „First Personal Bank“ ir „Morgan Stanley Smith Barney“ – sąskaitoje esanti suma sudarė 138,700 dol. ir 37 ct. „First Personal Bank“ – 10,089 dol. ir 13 ct, „Morgan Stanley Smith Barney“ – 128, 611 dol. ir 24 ct. Gavus šių 2013 m. birželio 30 d. bankų suvestines, turima suma sudaro 111,492 dol. ir 10 ct. Ilgą laiką su-

Lietuvos Valdovų rūmų JAV paramos komiteto veiklos ATASKAITA JAV Lietuvių Bendruomenės XX Tarybos II sesijai

Valdovų rūmai – Lietuvos valstybingumo simbolis.

Lietuvos valdovų rūmų atidarymo proga kalba Regina Narušienė.

rinktos lėšos buvo laikomos „First Personal Bank“ ir „Morgan Stanley Smith Barney“. Kadangi pastaruoju metu „Morgan Stanley“ laikomos lėšos mažai priaugdavo, o paslaugų mokestis buvo aukštas ir nuostolingas, atsižvelgiant į JAV LB Revizijos komisijos pasiūlymus, buvo nutarta saugomas lėšas perkelti į kitą finansinę instituciją. Pasirinktas „Merrill Lynch“, kuriame mums nereikės mokėti paslaugų mokesčio (maintenance fee) ir kitų išlaidų.

2012 m., vykdant išipareigojimus pasirinktiems projektams apmokėti, buvo atlikti keli didesni lėšų išmokėjimai. Už Mildos Napjus finansuojamo Saulės laikrodžio, VR paramos komiteto finansuotos dovanos, Tūkstantmečio varpo stovo gamybą bei Valdovų rūmų trečio aukšto frizo sieninės tapybos atliktus darbus komitetas išmokėjo 67,750 dol. ir 27 ct.

Šiais 2013 m. metais VR paramos komitetas, vykdydamas ankstesnį savo išipareigojimą jau išmokėjo 25,180 dol. 29 ct. už Valdovų rūmuose atliktus įrengimo darbus, pagal pateiktą darbų aktą ir sąskaitas bei kitus pateiktus dokumentinius įrodymus. Šiuo pervedimu apmokėta už skliautų nerviūras, gotikinių plytų nerviūrams ir durų portalui pagaminimą bei metalu kaustytas duris Gotikinei menei.

Taip pat buvome išipareigoję apmokėti Gotikinei menei skirtus 2 žalvarinius šviestuvus. Už jų pagaminimą sumokėjome 11,956 dol. 03 ct. Šviestuvų projektą parengė UAB „Projektavimo ir restauravimo institutas“, gamybą atliko UAB „Zoom Out“ įmonė. Jau anksčiau VR paramos komiteto JAV apmokėtomis lėšomis Gotikinėje menėje buvo atstatyta kros-

nis, įrengtos koklinės grindys, vitražiniai langai ir skliautų akmenys.

Atsiliepiant į Vilniuje veikiančio VR paramos fondo prašymą komitetas šiais metais nutarė finansuoti tris VR rėmimui skirtas šventines teatralizuotas ceremonijas. Jau tradicinėmis tapusios Valdovų rūmų paramos fondo organizuojamos teatralizuotos ceremonijos yra skirtos sostinės gyventojams ir miesto svečiams. Kiekvieną kartą rūmų Šauklis pagal surašytą scenarijų praneša miestelėnams bei miesto svečiams jau primirštus istorijos faktus. Šių ceremonijų tikslas yra ne tik atgaivinti šalies istorijos faktus, bet ir atkreipti visuomenės dėmesį į valstybės pasididžiavimo objektą – atkurtus ir jau lankytojus priimančius Valdovų rūmus bei skleisti informaciją apie juos ir kurti rūmų tradicijas.

Šios programos testinumui išlaikyti buvo skirta 6,000 Lt (maždaug 2,400 dol.). Pagal projekto planą 2013 m. rugsėjo 1 d., sekmadienį, 3 val. p. p. Katedros aikštėje, prie Valdovų rūmų, muzikantams grojant, vėliavnešiui lydint, šauklis pranešė 1529 m. žinią – apie atstatytus Žygimanto Senojo Valdovų rūmus ir jų reikšmę valstybei. Po šauklio pranešimo pasirodė istorinių kovų klubo „Viduramžių pasiuntiniai“ su rūmų damomis. Susirinko daug žmonių, buvo didelis susidomėjimas, o spauda išplatino žinią, kad šio sezono iškilnių rėmėjas yra Valdovų rūmų paramos komitetas JAV.

2012–2013 m. esame gavę tris didesnes aukas. Stefa Urban iš Maryland Valdovų rūmų Paramos komitei paaukojo 10,000 dol. Mečislovo Jučo knygai „Lietuvos Didžioji Kunigaikštystė“ išspausdinti. Šiuo metu

knyga jau išleista ir platinama. Knygoje įrašyta, kad knygos mecenatė yra Stefa Alšėnaitė-Urban (JAV), pagerbiant jos tėvelio Stasio V. Alšėno atminimą. Taip pat knygoje įrašyta leidėjų padėka už paramą, leidžiant knygą Valdovų rūmų paramos komitetui JAV. Ši auka yra tikslinė, apribota (restricted funds) ir negali būti panaudota kitiems tikslams, nes pati S. Urban pasirinko šį projektą finansuoti ir sutartyje nurodė paaukotos sumos panaudojimo sąlygas.

Dideles aukas taip pat gavome iš Mildos ir Eriko Napjus: 15,000 dol. Saulės laikrodžiui. Valdovų rūmų atstatymui jie iš viso jau yra paaukoję 35,000 dol. Saulės laikrodis jau yra pagamintas ir sumontuotas Valdovų rūmų sienoje.

Vida ir Egidijus Radveniai iš Glendale, CA, paaukojo 10,000 dol. Michele Bianchi (Alberto Vimina) operos „La Gara“ libretui išleisti, leidinio pristatymui ir supažindinti plačiąją visuomenę su operos žanru. Visos šios aukos yra tikslinės ir apribotos aukotojų sąlygomis, todėl jų naudoti negalime kitiems tikslams. Egidijus ir Vida Radveniai tapo šios knygos mecenatais. Jau išleistoje knygoje įrašas byloja apie tai, kad ji išleista už šių mecenatų lėšas su padėka mūsų JAV komitetui.

Visada sunku planuoti metines išlaidas. Neaišku, kiek ir kada mes išleisime lėšų, nes nežinome, kokie bei kada bus pasiūlyti nauji Valdovų rūmų įrengimo projektai. Jau žinome, kad išleisime Stefos Urban 10,000 dol. paskirtą sumą, kai bus pristatytos sąskaitos. Projektą planuojama užbaigti 2013 arba 2014 metais. Dar reikia išdažyti mūsų įrengiamą menę ir jos skliautų akmenis Gotikinėje menėje, bet nežinome, kada tai bus atlikta. Pradedame ruošti internetinę medžiagą apie Amerikos lietuvių indėlį Lietuvos valstybingumui išsaugoti ir atgauti. Valdovų rūmai dar nėra nupirkę kompiuterių. Pradedame galvoti apie JAV lietuvių indėlio į Lietuvos valstybingumo ekspozicijos paruošimą. Dar neaišku, kada ta ekspozicija bus atidaryta. Todėl niekada nesame sąmatos ruošę, nes išlaidų ir išmokėjimo laikas nėra žinomas.

Ruošiant Valdovų rūmų atidarymą teko redaguoti paaiškinimų tekstus, teikti savo pasiūlymus ir papildymus. Ir ne visada mūsų pasiūlymai Lietuvai tiko. Pavyzdžiui, pageidavome, kad prie Gotikinės salės būtų užrašas, jog ji yra įrengta Valdovų rūmų paramos komiteto JAV aukotojų lėšomis. Kalbos specialistai buvo skirtingos nuomonės ir suredagavo taip, kad liko tik komitetas, o aukotojus nubraukė, paaiškindami, kad ir taip aišku, jog šios lėšos iš komiteto surinktų rėmėjų aukų... Kalbos specialistai tapo sprendėjais.

Regina Narušienė,
Valdovų rūmų atstatymo paramos
JAV komiteto pirmininkė

Komiteto nariai:
Violeta Rutkauskienė, sekretorė
Audronė Užgirienė, išdininkė
Marija Remienė
Laima Žlobienė
Vida Radvenienė
Milda S. Napjus
Vaiva Ragauskaitė
Dalia Badarienė
Algimantas Gustaitis
Konsultantas – Algimantas Gečys

Chicago, IL

Čikagoje pristatytas Lietuvos pirmininkavimas ES

LR gen. konsulas Čikagoje M. Gudynas (k.) ir LR Seimo pirm. V. Gedvilas (d.) džiaugėsi Martyno Levickio muzikavimu.

Paroda „Mes skrisime į Lietuvą“ vieną vakarą buvo išstatyta Čikagos kultūros centre.

Rugšėjo 18 d. Lietuvos Respublikos generalinis konsulas Čikagoje surengė Lietuvos pirmininkavimo Europos Sąjungos Tarybai pristatymo vakarą, kuriame gausiai dalyvavo Čikagos diplomatinio korpuso nariai, miesto pareigūnai, tarptautinių bei lietuviškų organizacijų atstovai, verslininkai bei lietuvių ir kitų tautinių bendruomenių nariai. Lietuviškas renginys vyko garsiajame Čikagos kultūros centre. Jame apsilankė bei sveikinimo kalbą pasakė su darbo vizitu Jungtinėse Amerikos Valstijose viešintis Lietuvos Respublikos Seimo pirmininkas Vydas Gedvilas: „Nuoširdžiai džiaugiuosi šiandien galėdamas kreiptis į jus. Lietuva per trumpą nepriklausomybės laikotarpį padarė labai daug, o šiandien čia minime reikšmingą ir kartu simbolinį įvykį – Lietuvos pirmininkavimą Europos Sąjungos Tarybai”.

Vakaro programoje skambėjo solistės Agnės Giedraitytės atliekami JAV ir Lietuvos himnai, buvo atliktas ir Europos Sąjungos himnas. Svečiams kalbėjęs generalinis konsulas Čikagoje Marijus Gudynas pabrėžė transatlantinio bendradarbiavimo svarbą bei pristatė Lietuvos pirmininkavimo ES prioritetus. Čikagos miesto mero Rahm Emanuel sveikinimo laišką perskaitė jo atstovė, merijos Tarptautinių ryšių ir protokolo departamento direktorė Jenny Cizner, Ilinojaus valstijos gubernatoriaus Pat Quinn laišką skaitė valstijos priešgaisrinės tarnybos vadas Larry

Agnė Giedraitytė ir renginio dalyviai sugiedojo JAV ir Lietuvos himnus.

Matkaitis, buvo perskaitytas ir lietuvių kilmės Kongreso atstovo John Shimkaus laiškas. Kultūrinę programą pristatė iš Londono atvykęs akordeonistas Martynas Levickis, susirinkusiems svečiams atlikęs garsių pasaulio kompozitorių kūrinius.

Renginio metu buvo eksponuojama S. Dariaus ir S. Girėno didvyriško skrydžio 80-mečiui skirta paroda „Mes skrisime į Lietuvą“ („We Shall Fly to Lithuania“). Susirinkusieji vaišinosi lietuviško restorano „Kunigaikščių užieiga“ pagamintais patiekalais, turėjo galimybę paragauti lietuviškų gėrimų – trauktinės „Trejos devynerios“ bei midaus nektaro „Suktinis”.

LR gen. konsulato Čikagoje info

Martynas Levickis pakvietė svečius į simbolinę muzikinę kelionę aplink pasaulį.

Jono Kuprio nuotraukos

Angliakasių anūkės duoklė Lietuvai

TERESĖ GEČIENĖ

Pirmosios lietuvių emigracinės bangos palikuonė Jeanne Šalnaitė Dorr gimė ir augo kalnuotoje Pennsylvanijoje – „angliakasių Lietuvoje“, Sąjūdžio laikotarpiu ji atėjo darbuotis Philadelphiajos lietuvių bendruomenininkų įsteigtame Lietuvių informacijos centre. Centro uždavinys buvo siekti iš JAV vyriausybės kuo greičiau gauti Lietuvos nepriklausomybės atstatymo pripažinimą. Lietuvai atkūrus nepriklausomybę, Jeanne nenutraukė lietuviškos veiklos. Dvidešimt metų ji buvo ištikima JAV LB anglų kalba leidžiamo žurnalo „Bridges“ nuolatinė bendradarbė, paskutiniuosius aštuonerius metus eidama žurnalo vyriausiosios redaktorės pareigas. „Brid-

Jeanne (k.) su Gražina Lansbergiene.

ges” išspausdintų jos straipsnių dėka, „Lietuvos našlaičių globai” buvo sutelkta kiek daugiau nei 600,000 dolerių. Paveikusi savo amerikietį vyrą Timothy Dorr (vadovavusį Philadelphiajos Lietuvių Namų tarybai) padėti jai telkiant lėšas Lietuvos našlaičiams, daugelį kartų ji pati viena ir retkarčiais su vyru vyko į Lietuvą aplankyti globojamų vaikų. 2007 metais Jeannie Lietuvos buvo pagerbta Vyties kryžiaus ordinu – įvertinus ją Lietuvos našlaičių globą ir veiklą „Bridges” žurnale. 2013 m. Vasario 16-osios proga JAV LB Krašto valdyba jai skyrė Lietuvos tūkstantmečio medalį. Gaila, kad LB apdovanojimu ji negali dalintis su Anapilin išėjusiu vyru Timothy.

Norėdama su šia nenuilstama darbštuole supažindinti „Draugo” skaitytojus, paprašiau ją papasakoti apie savo įdomų gyvenimą. Trečios Amerikoje užaugusios kartos (ne bangos!) lietuvių, kurios abu seneliai buvo lietuviai angliakasiai, anglų kalba raštu atsakė į mano pateiktus klausimus. Čia pateikiamas laisvas atsakymų vertimas.

Atėjimas į šį pasaulį

Gimiau 1940 metais Scranton, Pennsylvanijoje. Pasaulį išvydau idiomomis aplinkybėmis. Kaip tais laikais buvo įprasta, šeima gyveno su tėvo tėvais. Gimiau per anksti ir, kiek pati prisimenu, visą gyvenimą ir visur buvau ankstyva. Gimiau tame pačiame name, tame pačiame kambaryje, toje pačioje lovoje kaip ir mano tėvas. Abu gimėme 11-to mėnesio 18-tą dieną. Senelių namo numeris – 1118! Dėdė gydytojas, mane priėmė ir tapo mano krikštatėviu. Kitas dėdė, Scranton lietuvių parapijos klebonas, mane pakrikštijo. Vėliau tėvai persikėlė į kitą artimą miestelį Pennsylvanijoje – Duryea, kuriame motina 40 metų

dirbo mokytoja. Tėvas vairavo sunkvežimį, bet vėliau nusipirko karčiamą ir joje darbavosi.

Lietuviškas ryšys jaunystėje

Augant 4-tame ir 5-tame dešimtmetyje gyvenimas buvo visai kitoks. Mūsų Šv. Juozapo parapija buvo viena iš trijų (!) lietuviškų parapijų Duryea miestelyje. Mišios buvo atnašaujamos lotynų kalba, bet visi liturginiai skaitymai ir pranešimai buvo atliekami lietuviškai ir angliškai. Bažnytinio biuletenio nebuvo, tad reikėjo atidžiai klausytis pranešimų. Jei nenugirdė vėliau paklausdavome tėvų, ką kunigas sakė, gaudavome pylos. Aš priklausiau sodalietėms (tų laikų katalikų moterų organizacija, – T. G.) ir jaunimo chorui. Jokių diskusijų negalėjo būti dėl dalyvavimo Kryžiaus kelių ar Gaudžių verksmų pamaldose šiokiadienių vakarais. Nei mūsų, nei kitos dvi lietuviškos parapijos neturėjo mokyklos. Užtat, kiekvieną sekmadienį parapijoje vykdavo katekizmo pamokos, kurių mokytojos buvo lietuvių seselės, „Nukryžiuotojo Jėzaus vienuolės”. Tais laikais vienuolės privalėjo visur dalyvauti dviese ir negalėjo vairuoti. Jas iš Elmhurst miestelyje esančio vienuolio atveždavo parapijietis. Nebuvo nei šeštadienių, nei sekmadienių lietuviškų mokyklų. Visų seneliai į šį kraštą atvyko caro laikais ir apie Lietuvą mažai buvo kalbama. Pašnekėsiuose buvo prisimenami tik Lietuvoje likę giminės. Lietuvių kalbos pramokta tik iš senelių.

Apie profesinį pasiruošimą, persikėlimą į New Jersey ir mokytojos darbą

Baigusi Duryea gimnaziją, bakalauro laipsnį gavau Marywood universitete, o pedagogikos studijas tęsiau Scranton universitete. Netoli namų 1962 metais mokytojos darbą gauti buvo sunku. Keturios artimos draugės nutarėme laimės ieškoti New Jersey valstijoje, Levittown miestelyje, šiuo metu žinomame Willingboro vardu. Čia radome visai kitokią pasaulį. Pasijutome kaip maži vaikai pirmą kartą atsidūrę saldinių parduotuvėje. Philadelphia buvo pasiekama autobusu, mokyklos buvo naujos, dar kvepiančios dažais. Iš tikrųjų, visas miestelis buvo naujos statybos.

Aš daugiausiai dėščiau istoriją ir socialinius mokslus šeštajam skyriui. Dėka mano pusseserės, anglų kalbos mokytojos Kaune, mano mokiniai susirašinėjo su savo amžiaus „pen pals” Lietuvoje. Kai kurie mokiniai su lietuvišiais išvystė daugelio metų draugystę. Vietinis Willingboro laikraštis sekmadieninės laidos pirmame puslapyje apie tas draugystes net straipsnį išspausdino.

Per 37 mokytojavimo metus man teko dėstyti keliose mokyklose. Net ir dabar prieš 10 metų išėjus į pensiją, aš pasisiūlau padėti, jeigu kur nors mokyklose reikės talkos.

Pažintis su Timmy, vedybos, šeima

Willingboro yra „miegamųjų gyvenviečių” miestelis. 1962 metais jame nebuvo pramogų ir galimybių pažintims. Mes, jaunos, iš angliakasių rajonų ištrūkusios merginos, vienos parapijos biuletenyje radome skelbimą, jog kuriasi „Jaunų suaugusių katalikų klubas”. Nuvykome į to klubo susirinkimą ir patį pirmą vakarą aš su-

sipažinau su savo būsimu vyru Timothy Dorr. Ir čia mus suvedė įdomus sutapimas. Tim baigė La Salle universitetą Philadelphiajoje. Vieno jo dėstytojų, „Christian Brothers” vienuolio sesuo, taip pat vienuolė, buvo mano dėstytoja Marywood universitete. Sutapimu prasidėjusi draugystė, 1965 metais atvedė iki vedybų lietuviškoje Duryea miestelio parapijoje. Dar tik neseniai buvo baigęsi Mišių laikymas lotyniškai. Mūsų vedybas palaimino mano dėdė kunigas. Vestuvių Mišiose asistavo dar keturi kiti kunigai. Deja, toji lietuviška parapija jau seniai uždaryta. Mes susilaukėme dviejų sūnų ir dviejų anūkų. Nei aš, nei Tim neturėjome brolių ar seserų.

Apie ryšį su Philadelphia Lietuvių Bendruomene

Prieš daugelį metų, turbūt 80-taisiais, netikėtai užtikau šeštadieninę lietuvišką radijo programą (Philadelphiajos LB apylinkės „Bendruomenės balsas” – T. G.). Atvirai kalbant, aš jos klausiausi tik dėl muzikos ir kalbos. Mano lietuvių kalba, jos nenaudojant, nyko. Mano tėvai ir seneliai seniai buvo mirę ir, išskyrus lankymąsi Lietuvoje, aš neturėjau progų lietuviškai kalbėti. 1989 metais mus aplankė trys giminaičiai iš Lietuvos. Viena draugė man buvo pasakojusi, kad kartą į gimnazijos šokius ją buvo

Jeanne ir Tim Dorr vestuvių dieną.

įdomu. Grįžusi iš Lietuvos, tuoj pat ji užsiprenumeravau. Tuomet tai buvo gana naujas leidinys su mažai puslapių. Aš tiesiog prarijau viską jame nuo pirmo iki paskutinio lapo. „Kūdikio žingsneliais” pradėjau jame bendradarbiauti. O tai prasidėjo, kai Lietuvai atgavus nepriklausomybę dalyvavau vienoje humanitarinės pagalbos Lietuvai konferencijoje Washingtone, kur kambariu dalinausi su lietuvių moterimi iš Floridos, taip pat mokytoja. Jai papasakojau, kad mes su vyru Tim esame priėmę (hosting) aklą mokinį iš Lietuvos, kuris lanko „Overbrook School for the Blind” Philadelphiajoje ir kiekvieną savaitgalį praleidžia mūsų namuose. Konferen-

Jeanne Dorr vaikų globos namuose Kaune. Nuotr. iš Jeanne Dorr asmeninio albumo

pakvietęs lietuvis Stasys Karaška iš Delran, New Jersey. Aš susisiečiau su Stasiu ir pakviečiau jį ir jo motiną atvykti pas mus susitikti su besilankančiais iš Lietuvos giminaičiais. Tuomet iš Bronės Karaškienės sužinojau apie Philadelphiajoje esančią lietuvių Šv. Andriejaus parapiją ir čia veikiančią Lietuvių Bendruomenės apylinkę.

Kai Lietuvoje prasidėjo Sąjūdis, aš pradėjau atidžiau klausytis radijo programų, prisidėjau prie laiškų rašymo akcijų ir protesto demonstracijų. Tuomet su Tim pradėjome klausytis vakarinių Vilniaus radijo laidų. Parašiau tiek drąsinimo laiškų Vilniaus radijui, kad 1992 metais lankantis Lietuvoje radijo darbuotojų buvome pakviesti į specialiai mums suorganizuotus pietus. Tais laikais jau buvome pradėję lankytis Šv. Andriejaus parapijoje ir lietuviškuose renginiuose.

Laikotarpis su „Bridges”

Pirmos kelionės į Lietuvą metu (1979 metais), kažkas iš kartu keliaujančių užsiminė apie „Bridges”. Nors aš kalbu lietuviškai, skaitau sunkiai, o rašyti visai nemoku. Tad sužinoti apie šį anglišką leidinį man buvo labai

cijos metu „Bridges” redaktorius Juozas Arlauskas pakvietė dalyvius pasidalinti savo patirtimi su „Bridges” skaitytojais. Po vakarienės mano nauja kambario draugė paragino mane parašyti apie aklą mokinį. Aš užprotestavau, kad nieko gyvenime nesu rašiusi ir neturiu rašymo įgūdžių. Visą tą naktį negalėjau užmigti. Nenorėdama knistis po savąjį lagaminą ir prižadinti draugę, tyliai pradariau rašomojo stalo stalčių. Jame radau kelis vokus. Atsisėdusi ant grindų prie lango, pradėjau rašyti apie akląjį jaunuolį. Įsivaizduokite, koks buvo man džiaugsmas, kai „Bridges” mano straipsnį išspausdino!

Po to dar retkarčiais rašiau, ypač, kai po nepriklausomybės atstatymo patyriau kiek Lietuvoje yra kenčiančių vaikų. Su „Bridges” bendradarbavau daugiau kaip dvidešimt metų, aštuonerius metus buvau vyriausia redaktorė. Būdama redaktore dirbau su Gema Kreivėnaite, kuri buvo žurnalo maketuotoja (Art director and project manager). Mes užmezgėme daug pažinčių, suradome daug draugų – ne tik bendradarbių, bet ir tarp skaitytojų. Jeigu man reiktų parinkti vieną mano straipsnį, kuris pa-

Buvusiame Palwaukee oro uoste atidengta S. Dariaus ir S. Girėno atminimo lenta

Visiems keliaujantiems pro „Chicago Executive Airport“ bus primintas S. Darius ir S. Girėno žygdarbis.

VIDA KUPRYTĖ

Gerai išsižiūrėjus į 10 litų banknote pavaizduotus lakūnus Darių ir Girėną, matyti, kad ant Stepono Dariaus kepurės emblemos yra raidės – „Milwaukee“ ir „TINE“. Jos iškalbingos ne visiems lietuviams, bet Čikagos apylinkių numizmatams yra tiek reikšmingos, kad dėl šių raidžių jie ieško 10 litų banknotų ir laiko juos savo rinkiniuose. Tai gatvių pavadinimai Palatine ir Milwaukee, kurių sankryžoje yra Palwaukee oro uostas. Čia Steponas Darius ir Stasys Girėnas nuo 1929 iki 1933 m. dirbo, skraidino paštą į Wisconsin ir Michigan valstijas, mokė kitus skraidyti, vedė turistines keliones „po debesį“ ir įsigijo tiek skraidymo patirties, kad svajonė perskristi Atlantą tapo siektinu bandymu.

Palwaukee, dabar vadinamas „Chicago Executive Airport“ yra apie 10 mylių į šiaurę nuo O'Hare oro uosto tarp Prospect Heights ir Wheeling miestų. Šioje šiaurinėje Čikagos vietovėje jau daug metų veikė ir dabar sutartinai tebeveikia graži visų bangų lietuvių grupė. Supratę, kad jų „daržė“ yra lietuvių tautai reikšminga istorinė vieta, suskubo paruošti atminimo lentą S. Dariaus ir S. Girėno skrydžio per Atlantą 80-mečiui pažymėti, kuri būtų pakabinta oro uosto pagrindiniame keleivių pastate.

Iniciatyvos pakabinti atminimo lentą ėmėsi JAV LB Waukegan/Lake

County apylinkės valdyba, su dr. Pauliumi Slavėnu priešakyje. Į atminimo lentos komitetą įėjo Regina Narušienė, Violeta Rutkauskienė, Palmyra Janušonienė ir Auksuolė Kišonaitė-Marciulevičienė. Susidūrus su oro uostų ir miestelių biurokratijomis atsirado visokių kliūčių ir delsimų. Lentos realizavimą paspartino Palmyra Janušonienė ir jos vyras, buvęs lakūnas, Ronald Westholm, turintis glaudžius ryšius su oro uosto administracija.

Lentos atidengimo apeigos vyko rugsėjo 19 d. vakarą oro uosto angare. Vieta – ypatinga. Už didelės stiklinės sienos – du modernūs blizgantys lėktuvai. Šiapus stiklo – oranžinis „Lituanica“ modelis, bylojantis, kiek aviacinės pažangos padaryta per 80 metų ir kiek drąsos lietuviai lakūnai turėjo sukaupti pasiryždami skristi per Atlantą. Iškilnėse dalyvavo gerbiami svečiai: Lietuvos Respublikos Seimo pirmininkas Vydas Gedvilas, atidengęs atminimo lentą, Lietuvos Respublikos generalinis konsulas Čikagoje Marijus Gudynas, Prospect Heights meras Nicholas Helmer, oro uosto tarybos nariai Ray Lang ir Nick Katz, ir dar daug išeivijos lietuvių veikėjų bei amerikiečių aviacijos entuziastų.

Regina Narušienė, perskaičiusi senatoriaus Richard Durbin sveikinimo laišką, plačiau gvildeno S. Dariaus ir S. Girėno žygdarbius, kurie nešė garbę ne tik Lietuvai, bet ir Jungtinėms Amerikos Valstijoms. Kalbėdama angliškai, kad suprastų oro uosto tarybos nariai, ji pabrėžė, jog Steponas Darius per Pirmąją pasaulinį karą kariavo Amerikos kariuomenėje, ir už savo didvyriškus žygius Prancūzijoje buvo apdovanotas Purpurine širdimi bei kitais žymenimis.

Susirinkę svečiai turėjo progos nusifotografuoti prie S. Dariaus ir S. Girėno lentos, apžiūrėti keliaujančią Dariaus ir Girėno parodą, kuri jau buvo rodoma Midway, O'Hare oro uostuose bei Čikagos kultūros centre. Istorikė Violeta Rutkauskienė paruošė įdomių eksponatų parodėlę, kurioje dalyviai galėjo apžiūrėti 10

Prospect Heights meras Nicholas Helmer (d.) sveikina susirinkusius.

Jono Kuprio nuotraukos

litų banknoto detales, pakilnoti plytą iš jau nugriauto S. Dariaus ir S. Girėno angaro ir net išvysti originalų pakvitavimą, pasirašytą konsulo Antano Kalvaičio, išduodant Stepono Dariaus daiktus liūdinčiai motinai.

Po iškilnių, svečiai ilgai draugiškai bendravo ir vaišinosi, o išvykstant namo prieš akis atsiskleidė mė-

lynom šviesytėm nusagstyti oro uosto takai. Prieš daugiau kaip 80 metų S. Darius ir S. Girėnas kilo ir leidosi toje vietoje ant negrįstų takų, ir dabar JAV LB Waukegan/Lake County apylinkės lietuvių dėka, visiems keliaujantiems pro „Chicago Executive Airport“ bus priminta apie Atlanto nu- galėtojų drąsą, ryžtą ir jų auką.

Angliakasių anūkės duoklė Lietuvai

Atkelta iš 5 psl.

liko ypatingą išpūdį, tai būtų straipsnis apie Romą Kalantą. Kelių metų laikotarpyje, bent penkis kartus gavau prašymus šį straipsnį išversti į kitas kalbas ir perspausdinti.

„Lietuvos našlaičių globa“ ir kelionės į Lietuvą

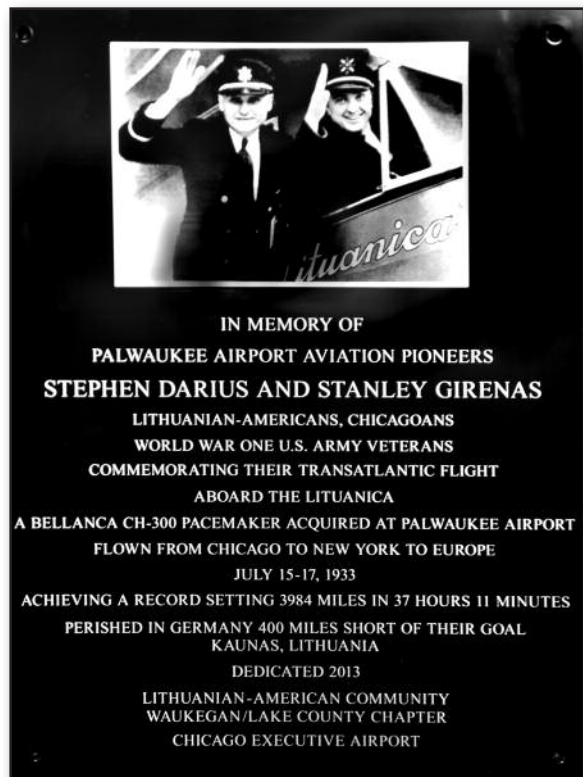
Lietuvai atkūrus nepriklausomybę Lietuvių Bendruomenės Philadelphia apylinkė buvo ką tik pradėjusi organizuoti humanitarinę pagalbą Lietuvai. Kai kurie projektai jau buvo suplanuoti. Aš buvau pakviesta telkti lėšas „Lietuvos našlaičių globos“ komitetui, kuris buvo JAV Lietuvių Bendruomenės Socialinių reikalų tarybos padalinys. Philadelphia apylinkės valdyba galvojo, kad būtų gerai sutelkti 500 dol., o man atrodė, kad tai sunkiai pasiekama. Kiek dar žmonės gali aukoti? Tuo metu aš jau telkiau lėšas pirkti kompiuterius lietuviams mokiniams, lankantiems aklųjų mokyklą Philadelphijoje. Aš taip pat rinkau aukas motinoms ir vaikams, kurie atvyko širdies operacijoms Deborah širdies ir plaučių ligoninėje, Browns Mills, NJ. Philadelphia lietuviai buvo ypač dosnūs pinigais, savo laiku ir maldomis.

Apie „Lietuvos našlaičių globą“ tuomet nieko nežinojau. Paskambinau Birutei Jasaitienei (JAV LB Socialinių reikalų tarybos tuometinė pirmininkė – T. G.) į Čikagą. Ji sakė, kad kaip tik tuo metu, kai aš būsiu Lietuvoje, ten bus ir dr. Albina Prunskienė, „Lietuvos našlaičių globos“ steigėja. Atvykusi į Lietuvą, susisiečiau su dr. Prunskiene ir mes suplanavome kartu su dr. Regina Švobiene ir Gražina Landsbergiene aplankyti daugelį Lietuvos vietovių. Aš buvau

pritrenkta to, ką mačiau. Grįžusi į Vilnių tą pirmąją naktį negalėjau užmigti. Žinojau, kad turiu ką nors daryti, bet ką gali vienas žmogus nuveikti? Gal galėčiau parašyti straipsnį „Bridges“ ir taip pasiekti daugiau žmonių už Philadelphia ribų? Antra vertus, aš nesu rašytoja. Gal reiktų kreiptis į kokį kitą geriau rašantį? Tačiau mano vyras tuoj pat atmetė tą mintį. Man patarė – „kalbėk ir pasakok“ skaitytojams tai ką patyrei. Nutariau parašyti vieną straipsnį „Bridges“, bet skaitytojais vis prašė daugiau informacijos. Taip gimė antras, trečias ir ketvirtas rašinys.

Aš tęsiau kasmetines keliones į Lietuvą lankydamą vaikus ir senelius. Kai kada susitikdavau su dr. Prunskiene, kai kada – kituomet su Regina Švobiene ir Gražina Landsbergiene. Metams bėgant, dr. Prunskienė mirė, o Reginal Švobiene išstiko insultas. Aš tęsiau savo keliones į Lietuvą su Gražinos Landsbergienės ir Danos Bazis, „Lietuvos našlaičių globos“ komiteto vicepirmininkės Čikagoje pagalba. Po kiekvienos kelionės parašydavau straipsnį. Po pirmo mano straipsnio „Bridges“, man paskambino Birutė Jasaitienė ir pranešė, kad nespėja registruoti aukų ir atsakyti į rėmėjų laiškus. Ar mes surinkome tuos 500 dol.? Mums pasisekė daug, daug geriau. „Bridges“ straipsnių dėka iki šiol buvo sukurta daugiau nei 600,000 dol.! Ačiū visiems dosniems „Bridges“ skaitytojams. Rašiau „Bridges“ ir kitomis temomis, bet jokia taip nesužadino mano jausmų ir mano širdies gelmių, kaip „Lietuvos našlaičių globa“.

Ačiū Teresei Gečienei, kuri suteikė man šią progą dar kartą pergyventi visus tuos nuostabius prisiminimus. Tačiau mano giliausia padėka yra mano mirusiam vyrui Tim. Be jo padėsinimo ir pritarimo visa tai nebūtų buvę įgyvendinta.

LIETUVA IR PASAULIS

M. K. Čiurlionio kūrybos paroda atidaryta Belgijoje

M. K. Čiurlionis.

Gentas (Bernardinai.lt) – Rugsėjo 20 d. Belgijoje, Gento dailės muziejuje Lietuvos pirmininkavimo ES Tarybai proga iškilmingai atidaryta paroda „M. K. Čiurlionis. Svajojant apie Lietuvą“. Atidaryme dalyvavo daug garbių svečių iš Lietuvos bei ES institu-

cijų. Mikalojaus Konstantino Čiurlionio muzikos kūrinių sugrojo specialiai į šį renginį atvykęs prof. V. Landsbergis. Aštuoniose salėse išdėstyta ekspozicija skirta būtent M. K. Čiurlionio kūrybai ir jos kontekstui suvokti. Gento muziejuje surengtos parodos kuratoriai – Johan de Smet ir Moniek Nagels. Parodos sudarytojai pasirinko kurti ekspoziciją teminiu aspektu: atskirose erdvėse galima išvysti įvairias M. K. Čiurlionio kūrybos briaunas: paveikslus, atskleidžiančius jo santykį su gamta, fotografijas, išvysti šio menininko kūrinių, skirtų metų laikams, muzikos tematikai ir kitoms sritims. Iš viso eksponuojama apie 180 menininko kūrinių. Parodos lankytojai neabejotinai atkreips dėmesį ir į parodos erdves, kuriose išpūdingos medinės instaliacijos (viena apšviesta, kita – ne) primena M. K. Čiurlionio simfoniją „Miškas“, kurią čia galima ir išgirsti. Dar vienas įdomus muziejinių kūrybų sumanymas – iškaityti kūrėjo laišakai Sofijai Kymantaitei lietuviškai. Paroda veiks iki gruodžio 15 d.

Renginiai minint Vilniaus geto sunaikinimą

Vilnius (BNS–ELTA) – Lietuvoje vyko renginiai minint Vilniaus geto sunaikinimo 70-metį. Pastato Didžioji g. 17/1 lange įrengta informacinė vitrina, pasakojanti apie Vilniaus getą 1941–1943 m. Į Stiklių gatvę išeinančio pastato lange įrengtoje vitrinoje rodomas Vilniaus geto planas, lietuvių ir anglų kalbomis parengta informacija ir vaizduoklyje nuolat besisukanti virtuali paroda. Vilniuje atidengta atminimo lenta žydų našlaičiais besirūpinusiam profesorius Josifui Regelskiui. 1944-aisiais jis įkūrė žydų vaikų namus ir mokyklą, padėjusią jiems pokariu grįžti į normalų

gyvenimą. Žinoma, kad Vilniuje jis dirbo kariuomenės vyriausiuoju psichiatru. Išlikusius gyvus žydų vaikus jis priglaudė savo ligoninėje. Rugsėjo 23 d. Kaune VDU S. Lozoraičių muziejuje vyko diskusija „Holokausto Lietuvoje suvokimas individualiu ir visuomeniniu lygmeniu“. Per pastaruosius kelis dešimtmečius akademiniai tyrimai atskleidė daug faktų apie holokaustą Lietuvoje, jo mastus, vietinių gyventojų dalyvavimą žudynėse. Tačiau mokslinis holokausto iširtumas nedaug padidina visuomenės žinojimą apie tai, kas vyko Lietuvoje nacių okupacijos metais.

Po nužudymo aiškėja Pagalbos centro bėdos

Vilnius (BNS) – Vidaus reikalų ministras Dailis Barakauskas stengiasi išsiaiškinti, kodėl nebuvo suteikta pagalba Panevėžio rajone nužudytai 17-metei merginai. Ministro teigimu, turi būti sudarytos sąlygos, kad skambinančiajam telefonu 112 pagalba būtų suteikta ir tuo atveju, jeigu mobiliajame telefone nėra kortelės. D. Barakauskas neatmeta, kad gali būti priimti griežčiausi sprendimai dėl Bendrojo pagalbos centro vadovų. „Reikia padaryti viską, kad paskambinus į Bendrąją pagalbos centrą, pa-

galba būtų suteikta. Taip pat ir jei reikia nustatyti paties telefono buvimo vietą, nepriklausomai nuo to – yra kortelė ar ne“, – sakė D. Barakauskas. Panevėžio policija pranešė, kad sulaukė trečią asmenį, įtariamą pagrobų, išprievartavus ir automobilyje sudeginus 17-metę merginą. Pagrobta mergina tris kartus skambino į Pagalbos centrą, bet niekas negalėjo nustatyti jos buvimo vietos. Pagalbos centrui įrengti iš Europos Sąjungos lėšų buvo skirta 200 mln. eurų (apie 790 mln. litų).

Atidengtas paminklas P. Vaičiaičiui

Šakiai (Bernardinai.lt) – Šakių rajone, Sintautuose, atidengtas paminklas poetui Pranui Vaičiaičiui. Sintautų istorija bei tautosaka įamžinta ir dviejų tomų monografijoje, kuri pristatyta rugsėjo 21 d. Paminklas eilėraščio „Yra šalis“ autoriui poetui P. Vaičiaičiui iškilo šalia senosios Sintautų mokyklos, kurioje poetas mokėsi. Skulptorius Juozas Šlivinskas sako, kad knygos formos paminklą skyrė ne tik poetui, bet ir spausdintam žodžiui. Paminklas atidengtas per poeto 112-ąsias mirties metines. Su-

manymas pastatyti paminklą kilo dar tarpukariu. Buvo surinkta 3,000 litų, aukojo Prezidentas Antanas Smetona. Tačiau dėl karo paminklas taip ir neįkilo. Prieš porą metų paminklo statybos idėją atgaivinusio fondo vadovas Vidmantas Staniulis sakė, kad tai nebuvo lengva. Atidengiant paminklą pristatyta ir dviejų tomų monografija „Sintautai“. Monografijoje – apie šimtas straipsnių apie šitą miestelį. Tai istorija, gamta, įžymūs žmonės, kalba ir tautosaka.

A. Merkel laimėjo rinkimus Vokietijoje

Angela Merkel.

ELTA nuotr.

Berlynas (BNS) – Vokietijos kanclerė Angela Merkel per rugsėjo 22 d. vykusius rinkimus užsitikrino teisę trečią kadenciją vadovauti šalies vyriausybei, bet jos konservatoriams gali tekti formuoti didžiąją koaliciją su centro kairės socialdemokratais, rodo balsavusiųjų rinkėjų apklausos. Kaip netrukus po rinkimų pabaigos paskelbta, A. Merkel mažesniesiems partneriams, verslui

palankiems laisviesiems demokratams, pritrūko balsų, reikalingų patekti į parlamentą. Apklausų duomenimis, A. Merkel konservatoriai surinko mažiausiai 42 proc. balsų, jų pagrindiniai varžovai socialdemokratai užsitikrino 26 proc. paramą, bet laisvieji demokratai nepajėgė įveikti 5 proc. balsų barjero ir savo atstovų parlamente neturės.

Šveicarai neatsisakys šauktinių kariuomenės

Ženeva (BNS) – Šveicarijos rinkėjai per rugsėjo 22 d. vykusį referendumą triuškinama dauguma atmetė planą panaikinti šauktinių kariuomenę, kuri yra tokia pati neatšiejama šios Alpių valstybės įvaizdžio dalis kaip ir tiesioginė demokratija, šokoladas bei sūris. Kaip rodo referendume dalyvavusių balsuotojų apklausa, net 73 proc. balsuotojų nepritarė pacifistų inicijuotam ir kairiųjų partijų palaikomam siūlymui pakeisti dabartinę tarnavimo kariuomenėje tvarką. Tai reiškia, kad opozicijos planui nepritarė net 10 proc. daugiau šveicarų nei buvo pranašaujama. Tik 27 proc. rinkėjų buvo palankūs pokyčių šalininkams,

kurie teigė, kad Šveicarija turėtų pasekti tomis Europos šalimis, kurios per pastaruosius du dešimtmečius, praėjusius po Šaltojo karo pabaigos, atsisakė šauktinių kariuomenės. Ginkluotas neutralumas du šimtmečius saugojo Šveicariją nuo sukrėtimų, o šauktiniams leidžiama laikyti ginklus savo namuose. 18–32 metų Šveicarijos vyrai privalomąją karinę tarnybą pradeda nuo septynių savaites truncančių pradinio mokymų, o vėliau dalyvauja šešiuose mokymuose įgūdžiams atnaujinti. Šveicarija nebuvo užpuolta nuo XIX a. pradžios, nors per abu pasaulinius karus buvo paskelbta masinė mobilizacija.

Bo Xilai nuteistas kalėti iki gyvos galvos

Beijing (BNS) – Susikompromitavęs Kinijos politinio elito narys Bo Xilai buvo nuteistas kalėti iki gyvos galvos – po sensacingo skandalo ir didžiausio dėmesio sulaukusio teismo proceso Kinijoje per pastaruosius dešimtmečius. Bo Xilai, kuris prieš savo dramatišką nuopuolį buvo vienas iš 25 Kinijos aukščiausio rango politikų, dabar buvo nuteistas už kyšininkavimą, grobstymą ir piktnaudžiavimą įgaliojimais. Teismas nuteisė Bo Xilai kalėti iki gyvos galvos už kyšių ėmimą, visam gyvenimui atėmė iš jo politines teises ir konfiskavo visą jo turtą. Bo Xilai nuo

pareigų buvo nušalintas pernai, po skandalo, kai jo žmona buvo nuteista už britų verslininko Neil Heywood, kuris padėdavo Bo Xilai tvarkyti turtą užsienyje, nužudymą. Teismas kalėjimo iki gyvos galvos bausmę Bo Xilai skyrė pripažinęs jį kaltu dėl 20,4 mln. juanių (3,3 mln. dolerių) kyšių paėmimo. Teismas taip pat nurodė, kad skiria jam 15 metų kalėjimo bausmę už grobstymą ir septynerių metų kalėjimo bausmę už piktnaudžiavimą valdžia. 64 metų Bo Xilai tapo aukščiausio rango Kinijos pareigūnu per kelis dešimtmečius, atsidūrusiu teisme.

Pakistane paleistas į laisvę vienas Talibano vadų

Islamabadas (BNS) – Pakistane į laisvę paleistas ilgiausiai kalėjęs afganų Talibano kalinys Abdul Ghani Baradar; šitaip Kabulas tikisi padrausinti sukilėlius taikos deryboms. A. G. Baradar, vienu metu buvęs karo vadu, dažnai vadinamas antruoju pagal rangą sukilėlių vadovu. Jis buvo aukščiausio rango talibas, įkalintas Pakistane. Pakistano užsienio reikalų ministerija pareiškė, kad A. G. Baradar paleidimas palengvins Afganistano valdžios ir Talibano susitaikymo

procesą, kai NATO karinė misija artėja prie pabaigos. Afganistano vyriausybė jau seniai reikalavo, kad Islamabadas paleistų A. G. Baradar, nes jo suėmimas Pakistane 2010 m. sausį esą sutrikdė iniciatyvoms atnešti taiką karų draskomame Afganistane. Buvo pranešimų, kad A. G. Baradaras buvo suimtas Karačyje per slapta ČŽV ir Pakistano agentų reidą. Tvirtinta, kad suėmimo metu A. G. Baradar buvo Afganistano Talibano vyriausiojo vado mulos Omaro dešinioji ranka.

ŠVENTADIENIS

Uždeganti popiežiaus Pranciškaus asmenybė

Gediminas Mikelaitis

Neseniai iš ispanų kalbos išverstoje ir lietuviškai išleistoje knygoje apie popiežių Pranciškų „Popiežius Pranciškus. Pokalbiai su Jorge Bergoglio” pateikiami atviri ir tikslūs popiežiaus liudijimai apie įvairius jo gyvenimo vingius. (Knygos autoriai: Sergio Rubino bei Francesca Ambrogetti, knygą iš ispanų kalbos vertė Marija Bogušytė, išleido leidykla „Katalikų pasaulio leidiniai” Vilniuje).

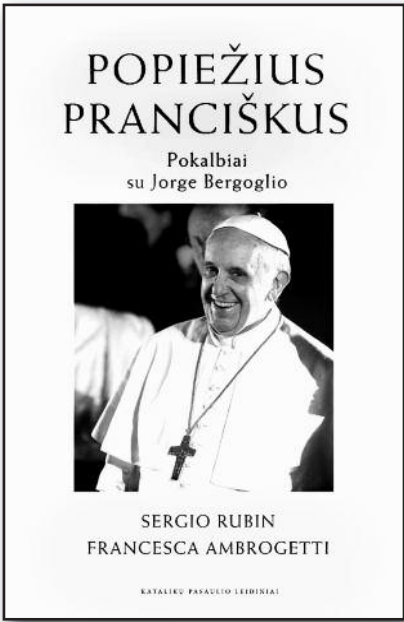
Popiežius knygoje (kuri pirmą kartą buvo išleista 2010 m. Argentinoje), kaip jau spaudoje buvo pastebėta, pasakoja apie savo tėvų atvykimą į Buenos Aires 1929 metais, savo gimimo aplinkybes, vaikystę ir pirmuosius religinio pašaukimo pasireiškimus. Prisimena studijas kunigų seminarijoje, kalba apie savo, kaip psichologo ir literatūrologo, patirtį. Nuoširdžiai dalijasi su skaitytojais šviesiomis savo mintimis ir nevengia nė vienos nemalonios temos: drąsiai kalba apie maldos patirtis, celibatą, ganytojišką Bažnyčios veiklą ir pačią Bažnyčią sukrėtusius seksualinius skandalus.

Pokalbiai su tuometiniu Buenos Aires arkivyskupu kardinolu J. Bergoglio nepasižymi moksliskumu ar giliais teologiniais apmąstymais kaip buvo ankstesnių popiežių Jono Pauliaus II ir Benedikto XVI biografinėse knygose. Jis nėra iškilmingas oratorius, nepasižymi išskirtiniais aktoriniais gabumais; priešingai, kalba tyliai, bet jo žodžiai nepaprastai prasmingi. 1992-aisiais, sulaukęs penkiasdešimt penkerių metų, tapo Buenos Aires vyskupo padėjėju, tačiau iki tol buvo tiesiog tobulas autsaiđerio Bažnyčioje pavyzdys ir nė kiek nepriminė dvasininko, sugebančio kilti bažnytinės hierarchijos laiptais, kad padarytų karjerą. Pirmiausia turėtume klausti, kur slypi šio drovaus, kuklaus, nedaugžodžiaujančio, nesireklamuojančio Argentinos kardinolo asmenybės paslaptis? Kas nulemia jo santūrumą, nuolankumą ir dvasingumą?

Kaip paaiškinti „Bergoglio fenomeną”? „Kas iš tikrųjų yra šis žmogus, kilęs iš italų šeimos, gimęs Buenos Airėse 1936 m. ir studijavęs chemiją, o būdamas dvidešimt vienerių nusprendęs atsiduoti religiniam pašaukimui? Kas yra šis jėzuitas, trisdešimt trejų metų išventintas kunigu, literatūros ir psichologijos profesorius, baigęs teologijos ir filosofijos mokslus, kalbantis keliomis kalbomis? Kas šis dvasininkas, buvęs Jėzuitų draugijos provincijolas ir San Migelio Maksimo mokyklos rektorius? Kas šis kunigas, buvęs Buenos Aires Del Salvadoro mokyklos bendruomenės nuodėmklausys? Koks tai žmogus, jaunystėje mėgęs šokti tango? Koks jis mokslininkas, šešis mėnesius praleidęs Vokietijoje, kur užbaigė savo disertaciją apie katalikų teologą ir filosofą Romano Guardini, kuris teigė, kad Bažnyčiai reikia atsinaujinti?”

Kas šis docentas, kvietęs į savo paskaitas Jorge Luis Borges ir davęs jam skaityti savo studentų kūrinius? Kas šis dvasininkas, įsitikinęs, kad reikia pereiti prie tikėjamą skleidžiančios Bažnyčios?

Šioje pokalbių knygoje popiežius atsiveria kaip eilinis krikščionis, bet kartu kaip žmogus, kuris stengiasi patirti tai, ką patyrė Jėzus. Jis yra vienas iš mūsų, tik suvokiantis kryžių kaip prisikėlimo grūdą ir skausmą išgyvenantis transcendencijos akivaizdoje. Jis patraukia žmones savo paprastumu, draugiškumu, nuoširdumu, išmintingais patarimais. Kaip ir Jėzus jis elgėsi ir elgiasi nebiurokratiškai. Tapęs Buenos Aires arkivyskupu Bergoglio pasirūpino, kad visi kunigai galėtų susisiekti su juo tiesiogiai, iškilus bet kokiems klausimams. Net naktimis vykdavo į parapiją, kurioje reikėdavo pavaduoti susirgusį kunigą. Keliaudavo miesto autobusais, nesinaudodavo automobiliu ir vairuotojo paslaugomis. Atsisakė prašmatnios arkivyskupijos rezidencijos ir pasiliko gyventi kukliame kambaryje Buenos Aires kurijoje. Ir toliau asmeniškai atsakydavo į visus skambučius. Dalyvaudamas visuomeniniuose renginiuose vietoje kardinolo sutanos vilkėdavo paprastą kostiumą su balta kunigo kaklajuoste. Ir kartu jis jaučiasi nusidėjęs, kurio neaplenkė Dievo gailėstingumas. Bergoglio yra ganytojas, kuris siekia susitikti su žmonėmis ir paliudyti jiems tikėjimo žinią – „Bažnyčia turi išeiti į gatvę ir ieškoti žmonių”. Liudyti taip, kad žmonės susitiktų ir įtikėtų Jėzų. Taigi galėtume glaustai apibendrinti – Bergoglio yra ganytojas, kuriantis susitikimo kultūrą. Tai „tokia kultūra, kai tikima, kad kitas turi ką duoti, kad reikia eiti pas jį atvira širdimi, pasirengus išklausyti, be jokių išankstinių nusistatymų”. Toks yra uždegantis popiežiaus Pranciškaus apaštalavimo stilius.

DATOS ir SUKAKTYS

Rugsėjo ketvirta savaitė

Rugsėjo 23 d.

- Holokausto ir Lietuvos žydų genocido diena.
- 1883 m. gimė **Juozas Paknys** – ekonomistas, bankininkas, visuomenės veikėjas, buvęs Lietuvos socialinės apsaugos ir darbo ministras, Lietuvos banko vadovas (mirė 1948 m.).
- 1939 m. mirė **Zigmund Freud** – austrų neuropatologas, psichiatras, psichologas, psichoanalizės pradininkas (gimė 1856 m.).

Rugsėjo 24 d.

- 1621 m. Chotyne, Ukrainoje, mirė **Jonas Karolis Chodkevičius** – žinomas Lietuvos ir Lenkijos karo vadas (nuo 1601 m. lauko etmonas), nuo 1605 m. Lietuvos didysis etmonas ir žymiausias XVII a. Abiejų Tautų Respublikos didikų. Lietuvos valstybės veikėjas (nuo 1599 m. Žemaičių seniūnas, nuo 1616 m. – Vilniaus vaivada). 1602 m. Kretingoje pastatė pirmąją bažnyčią ir įkurdino vienuolius bernardinus. 1609 m. šalia Kretingos dvaro pastatė Karolštato (taip vadinosi Kretinga XVII–XVIII a.) miestą. Skuode 1614 m. pastatė mokyklą, o Kražiuose įsteigė jėzuitų kolegiją. 1595 m. numalšino kazokų maištą Ukrainoje. 1601–1609 m. vadovavo LDK kariuomenei kovose su Švedija dėl Livonijos žemių. Labiausiai jį išgarsino 1605 m. Kirchholmo (Salaspilio) mūšyje pasiekta triuškinanti pergalė prieš Švedijos karaliaus Karolio IX vadovaujamą kariuomenę bei paskutinis mūšis ties Chotynu (prie Dniestro, Ukraina), kuriame jo vadovaujama kariuomenė sėkmingai atrėmė gausesnės Turkijos ir Krymo totorių kariuomenės puolimą. (Gimė Vilniuje 1560 m.).

Jonas Karolis Chodkevičius.

Rugsėjo 25 d.

- 1958 m. mirė **John Watson** – amerikiečių psichologas, įkūręs biheivorizmo psichologijos mokyklą (gimė 1878 m.).

Rugsėjo 26 d.

- 1891 m. gimė **Magdalena Draugelytė-Galdikienė** – pedagogė, visuomenės veikėja (mirė 1979 m.).

Rugsėjo 27 d.

- 1897 m. mirė **Silvestras Gimžauskas** – kunigas, lietuvybės puoselėtojas, knygnešys, pamokslininkas (gimė 1845 m.).

Rugsėjo 28 d.

- 1943 m. mirė **Jonas Petraitis** – visuomenės ir karinis veikėjas, pulkininkas (gimė 1891 m.).
- 1956 m. Seattle mirė **William Boeing** – amerikiečių aviacijos inžinierius, aviacijos pradininkas, įkūręs „Boeing” kompaniją – vieną didžiausių pasaulyje aviacijos ir kosmoso pramonės bendrovių. Buvo kilęs iš vokiečių giminės. Mokėsi Šveicarijoje ir Yale un-te. 1916 m. įsteigė „Boeing” kompaniją, kuri 1920 m. pagamino pirmuosius lėktu-

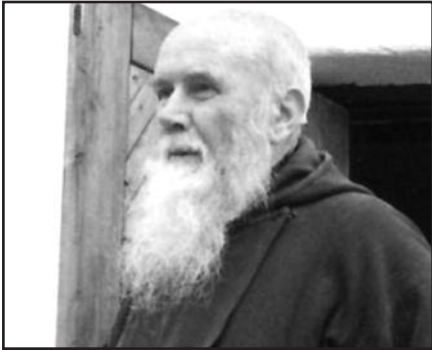

William Boeing.

vus. Ji konstruoja ir gamina civilinius bei karinius lėktuvus, raketas, elektronines gynybos sistemas. Suprojektavo ir pastatė pirmąsias kosmines stotis „Apollo-Saturn” ir dirbtinius Mėnulio palydovus. Bendrovės metinės pajamos – daugiau kaip 50 mlrd. dol. (Gimė Detroit 1881 m.).

Rugsėjo 29 d.

- 1904 m. gimė **Mykolas Žilinskas** – kultūros veikėjas, kolekcionierius (mirė 1992 m.).
- 1912 m. gimė **Michelangelo Antonioni** – garsus italų modernistinio kino režisierius (mirė 2007 m.).
- 1918 m. Radviliškyje gimė **Tėvas Stanislovas-Algirdas Mykolas Dobrovolskis** – kunigas, pamokslininkas, vienuolis kapucinas, Lietuvos pasipriešinimo sovietinei okupacijai dalyvis. Baigė Kauno jėzuitų gimnaziją. 1936 m. įstojo į Plungės kapucinų vienuolyną. 1944 m. baigė Kauno kunigų seminariją, įšventintas kunigu. Per Antrąjį pasaulinį karą gelbėjo žydus. Per pamokslus ragino tikinčiuosius nepasiduoti sovietinės valdžios įtakai, nebendradarbiauti su MGB, remti antisovietinį pasipriešinimą. Apkaltintas antisovietine propaganda ir nuteistas 10 metų griežto režimo lagerio Sibire. Rinko bažnytinio meno ir etnologinę medžiagą. Laikė ir platino draudžiamą literatūrą („Lietuvos katalikų bažnyčios kronika“, „Aušra“, pagrindinius leidinius iš Rusijos ir kt.). Pas jį lankėsi daug žmonių, ypač jaunimo, disidentų iš SSRS. 1990 m. atkūrė kapucinų namus Dotnuvoje, pradėjo vienuolino restauravimą. Rinko paveikslus, dekoracijas, įkūrė muziejų. Tėvo Stanislovo pastangomis Paberžė tapo svarbiu religinės ir kultūrinės veiklos centru. Tėvas Stanislovas rūpinosi visais – našlaičiais, narkomanais, alkoholikais, benamiais. Sakė įtaigius pamokslus, yra išvertęs poezijos (R. M. Rilke). (Mirė Kaune 2005 m.).

Tėvas Stanislovas-Mykolas Dobrovolskis.

- 1920 m. mirė **Simonas Šultė** – kunigas, katalikų sociologas (gimė 1875 m.).
- 1943 m. gimė **Lech Walęsa** – Lenkijos politikas, buvęs profsąjungos aktyvistas, taip pat buvęs elektrikas. 1980 m. įkūrė „Solidarumo” judėjimą, 1983 m. tapo Nobelio taikos premijos laureatu, 1990–1995 m. Lenkijos prezidentas.

Kitaip atrodo diasporos atsiradimo ir jos nueito kelio istoriografijos baruose. Jei S. Daukantas tik užsiminė apie XVII amžiaus lietuvius kur nors Naujajame pasaulyje, tai lietuvių būriai Šiaurės Amerikoje tampa atskirais istoriniais veikėjais jau XIX a. pabaigoje. 1899 m. išleidiama pirmoji lietuvių diasporos istorija, kuri priklausė Jono Žilinsko (pasirašiusio Jr. Jonas) plunksnai.¹⁹ Kadangi JAV buvo pagrindinė lietuvių emigravimo šalis, ekonominių emigrantų Eldoradas, nenuostabu, kad šios šalies lietuvių gyvenimai ir organizuotos veiklos formos, jų lyderiai ir pasišventėliai tapo pirmaisiais herojais.

*Kad išsekusioje upėj vanduo pradeda tvinti, žuvys, paprastai, smelkiasi į ten, iš kur dėl jų naujas gaivalas ateina. Taip ir lietuviai, nepasikeliant Lietuvoj pramonei, nė prekystei, nė amatams, nė laisvei, važiuoja, keliauja į tas šalis, kurių gerovė per konkurenciją jiems paskutinį skatiką nori paveržti. Rasi šiandien jau lietuvius Afrikoje – Transvalyje, Australijoje, Anglijoje, Kanadoje, Argentinoje. Bet niekur lietuviškoji emigracija taip neišsiplėtojo, kaip Jungtinėse Šiaurės Amerikos valstijose.*²⁰

Autorius, pradėdamas savo pasakojimą, sąmoningai nurodo, kad Amerikos lietuvių gyvenimas tam tikra prasme atspindi viso lietuvių pasaulio tikrovę. J. Žilinsko Amerikos lietuvių istorija yra labai vaizdus pasakojimas, kuris pabrėžia vieną beveik visoms diasporoms būdingą dalyką: mes buvome čia – naujame krante tarp pirmųjų, labai seniai. Jis, remdamasis Simonu Daukantu, nurodo pirmuosius lietuvius, atsidūrusius Amerikoje jau XVII a. antroje pusėje, kada juos čia iš Tobago salos pergabeno britų laivai. XIX a. imigrantus lietuvius jis taip pat stengiasi priminti ne tik skaičiais, bet ir pavardėmis. Pakankamai kvalifikuotai nurodomi autoriaus šaltiniai, o taip pat remiamasi savo – aktyvaus kunigo – atmintimi. Jo prisimenami epizodai, įpinti į rišlų pasakojimą, skamba archajiškai, bet itin įtaigiai:

...Ale pradžia uždėjimo parapijos buvo gana sunki, dėl to, kad minėtinai tuose metuose, 1893 ir 1894, Pittsburge [Pitsbergas] buvo dideliai vargingi laikai. Darbai visur sustojo, žmonės neturėjo iš ko misti. Lietuviška parapija išvien su 8 kitomis parapijomis Pittsburgo per visą vasarą virė valgi dėl alkanų žmonių (...) Išalkusios moters už kelių mylių ateidavo su katilaičiais gauti dėl badaujančių vaikų po kaušą zupės ir kepalaitį duonos. Visur buvo sunkūs tie bedarbės metai dėl Amerikos darbininkų, bet niekur nebuvo tokio didelio vargo kaip dideliuose miestuose Pittsburge ir Chicagoje. Pasitaikė, atlankiau tuom kart Pittsburgą, žengiau keletą žingsnių nuo vakzalo (geležinkelio stoties – E. A.) ir, neužmiršiu to niekad, mačiau pirmu ir paskutiniu gal syk savo gyvenime, ant ulycios žmogų konvulsioje mirštantį iš bado...²¹

Kun. J. Žilinsko pasakojime yra gausu lietuvių emigrantų kasdienės buities vaizdų, nors tuo pat metu autorius siekia parodyti ir platesnius bei gilesnius kaip išvykimo iš Lietuvos, taip ir įsikūrimo Amerikoje procesus. Labai vertingas jo lyginamasis požiūris į kitas imigrantų grupes. Pirmoji Amerikos lietuvių istorija šiandien tikrai gali būti skaitoma ir kaip egzotiškas diasporos metraštis, ir kaip puikus šaltinis istorinės antropologijos tyrinėtojams.

Po 15 metų nuo aptartos knygos pasirodė Karolio Račkausko veikalas Amerika²², dar po kelių dešimtmečių –

KARKLO DIEGAS

lietuvių pasaulio istorija

EGIDIJUS ALEKSANDRAVIČIUS

8

išsamus kun. Antano Miluko Amerikos lietuvių istorijos dvitomis²³. Šios publikacijos pratęsė Amerikos lietuvių istorijos tyrinėjimus ir diasporos atminties formavimo darbus. K. Račkauskas pasirėmė J. Žilinsko veikalu, tik epizodiškai praplėsdamas pirmtako pasakojimą apie pirmuosius atvykėlius, jų klajonių ir įsikūrimo sunkumus, tačiau labai išplėtojo visą Amerikos lietuvių statistiką, įpindamas ją į lyginamosios migracijos kontekstą. Jam pasisekė pasinaudoti tiek oficialiais duomenimis, tiek pačių lietuvių suorganizuota savižinos (duomenų rinkimo ir apklausų) medžiaga. Knygos tekstas aki-

vaizdžiai išduoda autoriaus intencijas emigruoti susiruošusiems tėvynainiams suprantama kalba nusiųsti perspėjimo žinią, kad ir Amerika nėra rojus. O tiems, nepaisantiems visko, kas jų kelyje laukia, jis koncentruotai nusakė svarbiausius praktinius reikalus, kuriuos būtina sutvarkyti viso proceso metu. Antra intencija – paruošti lietuvių imigrantus peržengti diasporos slenkstį, padėti jiems greičiau įsitraukti į lietuvių visuomeninę veiklą. Kaip visada bendruomenės šaknų pažinimas ir atminties kontūrai buvo svarbiausias dalykas. Paradoksalu, kad K. Račkauskas tai darė didelio lietuvių migracijos pakilimo metu (1907 m. JAV pasiekė 25,884, 1913 m. – 24,647 lietuvių²⁴), kuris kaip tik žymėjo pasaulinės suirutės išvakarės. Knyga pasirodė tuo metu, kai dėl I pasaulinio karo lietuvių migracijos srautas iš esmės nutrūko, tad ir visi išvalgūs ir praktiniai patarimai liko ateities istorikams – tai puikus šaltinis keliavimo į naują tėvynę aplinkybėms sistemiskai aprašyti. Tačiau ir pasikeitus migracijos sąlygoms autoriaus pastangos supinti Amerikos lietuvių diasporos istorijos pasakojimą su praktiniais apsigyvenimo patarimais buvo labai vaisingos.

Tolstant nuo masinės migracijos pradžios ir keičiantis lietuvių generacijoms didėjo ir atminties palaikymo poreikis. Geriausias tų kilnių pastangų vaisius buvo kun. A. Miluko dvitomis veikalas. Jis pasirodė tuo metu, kai diaspora gyveno savo brandos ir tam tikros erozijos fazę: daugelis naujos kartos lietuvių, imigrantų vaikų ir anūkų jau nebekalbėjo lietuviškai. Tačiau bendra atmintis neabejotinai vaidino integruojamą vaidmenį, padėjo išlaikyti diasporos pamatus, nepaisant, kad vis daugiau istorijos tekstų turėjo būti rašomi anglų kalba.

Pirmieji trys rimti diasporos istorijos darbai atspindėjo ir kontrastingą ideologinį lietuvių diasporos susiskirs-

tymą. J. Žilinskas ir A. Milukas nuširdžiai gynė katalikiškas pozicijas, išryškindami pasakojimuose lietuvių parapinio gyvenimo, kaip lemtingos bendruomeninio organizuoto gyvenimo sąlygos, raidą. K. Račkauskas bu-

vo kairysis, socialistinės orientacijos veikėjas, kurio darbuose marksistinis socialinių-ekonominių ir darbininkų solidarumo (bei empatijos visiems varguoliams) principas diktavo tam tikras rašymo nuostatas. Tačiau pabrėžtina, kad kaip kairysis autorius K. Račkauskas pagarbiai sekė kun. J. Žilinsko pradėtą pasakojimą, taip kun. A. Milukas naudojo K. Račkausko statistiką, nuolat remdamasis Amerikos autoriumi. Tiesa, vengdamas minėti pavardę. Tas pats kun. A. Miluko apsiėjimas su ankstesniais Amerikos lietuvių praeities liudininkais išryškėja cituojant *Aušroje* ir *Varpe* publikuotus Jono Šliūpo pasakojimus. Tačiau visus tris ankstyvuosius diasporos istorijos veikalus vienija tiesioginis – tyrinėtojo, liudininko ir pasakotojo – santykis su praeitimi.

VIDAUS LIGOS

EDMUNDAS VIŽINAS, M.D., S.C.
VIDAUS LIGŲ GYDYTOJAS
Kalbame lietuviškai
6918 W. Archer Ave. St. 5 ir 6
Chicago, IL 60638
Tel. 773-229-9965
Valandos susitarus

DR. ŽIBUTĖ ZAPARACKAS
DR. PAUL KNEPPER
Akių ligos – chirurgija
150 E. Huron, Suite 1000
Chicago, IL 60611
Valandos susitarus
Tel. 312-337-1285

DR. JOVITA KERELIS
DR. DAIVA BIDVA
DANTŲ GYDYTOJA
9525 S. 79 th Ave., Hickory Hills, IL
Tel. 708-598-8101

SKAUSMO GYDYMAS

DR. RENATA VARIAKOJYTĖ
SKAUSMO GYDymo SPECIALISTĖ
7600 W. College Drive
Palos Heights, IL 60463
Tel. 708-361-5550
Nugaros, kaklo, galvos, sąnarių bei kitų skausmų gydymas

Atskleisdamas savo rašinio motyvus kun. A. Milukas paaiškina:

Man teko nemažai padėti kun. J. Žiliui (tuomet dar Žilinskas) renkant „Lietuviai Amerikokoje“ knygoms žinias, ir žinot, kaip nemažai klaidų įsiskverbė, kol tas veikalas atspausdintas...²⁵

Naujos Amerikos lietuvių diasporos istorijos versija buvo ne tik daug kartų platesnė, turiningesnė nei ankstesnė, bet ir mokslinius istoriografijos principus labiau gerbianči. Tuo pat metu, galima sakyti, kad ji buvo ir diasporos savimonės išsivystymo didžiausias vaisius. Būdama didžiausia ir svarbiausia viso lietuvių pasaulio dalimi JAV lietuvių diaspora, jos kultūrinė, visuomeninė ir politinė veikla (pradedant saviorganizacija, socialinio kapitalo kaupimu ir baigiant liaudies diplomatinės veiksmis, remiant Lietuvos nepriklausomybę) atliko bendros reprezentacijos funkciją, t. y. kompensavo liūdną faktą, kad nei Vakarų Europos (visų pirma Jungtinės Karalystės), nei Pietų Amerikos diasporos potencialas neleido lietuviams susikurti savųjų istorijų, fiksuoti savo pačių kultūrinės atminties klodų. JAV lietuvių kūryba atstojo viso lietuvių pasaulio egzistencijos faktus, o tuo pat metu ir užstojo juos. Taip lietuvių erdvėlaikyje (iki šokiruojančios 19261929 m. emigracijos į Braziliją bangos) būtent Amerika tapo artimiausia šalimi ir net alternatyvia tėvyne. Lietuvių pasaulis buvo itin paveiktas amerikietiškos svajonės, kuri dar ir dabar mai-tina migruojančius lietuvius.

19. Jr. Jonas /Žilinskas/. *Lietuviai Amerikoje*. Plymouth, Pa., Spautuvė S.L.A., 1899, 174 p.

20. Ten pat, p. 11. (Rašyba pataisyta mano – E. A.)

21. Ten pat p.132.

22. Račkauskas-Vairas, Karolis. *Amerika arba rinkinys įvairių faktų, žinotinų Amerikoje gyventiems ir čia atkeliaujantiems lietuviams*. New York, N. Y.: „Tėvynės“ spaustuvė, 1915, 288 p.

23. Kun. Milukas, Antanas. *Amerikos lietuviai XIX šimtmeityje*. T. 1–2, 1938.

24. Račkauskas-Vairas, Karolis. *Amerika*, p. 123

25. Milukas, Antanas. *Amerikos lietuviai XIX šimtmeityje*. T. I. Philadelphia, PA: „Žvaigždės“ spauda, 1938, p. 22.

Bus daugiau

AKIŲ LIGOS

ARAS ŽLIOBA, M.D.
AKIŲ LIGOS – CHIRURGIJA
219 N. Hammes Avenue
Joliet, IL 60435
Tel. 815-741-3220

DANTŲ GYDYTOJAI

EUGENE C. DECKER, DDS, P.C.
DANTŲ GYDYTOJAS
Lietuviams sutvarkys dantis už prieinamą kainą
Susitarimui kalbėti angliškai arba lietuviškai
4647 W 103 St, Oak Lawn, IL
55 E Washington, Ste 2401,
Chicago, IL
Tel. 708-422-8260

ŠIRDIES IR KRAUJAGYSLIŲ LIGOS

VIDAS J. NEMICKAS, M.D.
KARDIOLOGAS – ŠIRDIES LIGOS
7722 S. Kedzie Ave.
Chicago, IL 60652
Kab. tel. 773-471-3300

Lietuvių Fondo parama studentams

Turbūt nerasite JAV gyvenančio lietuvių, bent kiek besidominčio lietuviška veikla, kuris nebūtų girdėjęs apie Lietuvių Fondą (LF). Šios pelno nesiekiančios organizacijos pagrindinis tikslas yra išlaikyti ir remti lietuvišką kultūrą, švietimą, lietuviškos veiklos centrus Jungtinėse Amerikos Valstijose, Lietuvoje ir visame pasaulyje.

Tačiau šį kartą domimės ne LF veikla apskritai, bet kaip LF skirsto stipendijas studijoms. Jau antri metai studentai paraiškas turi pateikti rudenį, 2013–2014 mokslo metams – iki š. m. spalio 10 d. (anksčiau prašymai buvo teikiami iki kovo mėnesio). Apie tai su LF administratore Jūrate Mereckiene kalbėjosi **Laima Apanavičienė**.

– Kodėl buvo pakeista paraiškų stipendijoms gauti priėmimo data?

– Tai padaryta todėl, kad pavasarį dar ne visi būsimieji studentai žino, kur studijuos. Prasidėjus mokslo metams, tiksliai žinant, kur ir ką mokysies, ir prašymą stipendijai lengviau rašyti.

– Kas gali pateikti paraiškas LF stipendijoms gauti?
– Paraiškas stipendijoms gali paduoti JAV piliečiai ar turintys „žalią kortelę“ lietuvių kilmės studentai, studijuojantys nuolatinį studijų programoje („full time“) bei siekiantys bakalauro, magistro ar daktaro laipsnio.

– Ar gali pateikti paraiškas kitose šalyse gyvenantys lietuviai studentai?

– LF – išeivijos organizacija, ir pirmenybė teikiama studentams, studijuojantiems už Lietuvos ribų. Tačiau kai kurie LF nariai yra įsteigę specialius fondus, remiančius tam tikras studijų sritis pačioje Lietuvoje. Tų specialiųjų fondų steigėjų dėka galime priimti studentų iš Lietuvos, studijuojančių magistrantūros/doktorantūros programose JAV (su studento viza) ar kitur užsienyje prašymus, o taip pat paremti Pietų Amerikos jaunimą, kuris mokėsi Vasario 16-osios gimnazijoje (Vokietija) ir nuo šių metų pradeda mokytis lietuvių kalbos Lietuvoje.

– Į ką labiausiai atsižvelgiama, skirstant LF stipendijas?

– Be jokios abejonės, LF, norėdamas užtikrinti lietuviškosios kultūros ir tradicijų tęstinumą bei prisidėti prie būsimų Lietuvių Bendruomenės vadovų ugdymo, skirdamas studentams stipendijas atsižvelgia į jaunuolio ar jaunuolės veiklą lietuviškoje bendruomenėje. Žinoma, geri pažymiai ir pateiktos rekomendacijos taip pat svarbu.

– Iš kur imamos lėšos stipendijoms?
– Tikriausiai mažai kas žino, kad po LF „skėčiu“ yra įsikūrę daugybė (per 90) LF administruojamų stipendijų ir paramos projektų fondų, kurių steigėjai nurodo, kaip tos lėšos turi būti panaudotos. LF taryba kiekvienais metais patvirtina pinigų sumą, skirtą pelno skirstymui, t. y. projektų paramai ir stipendijoms (2013 m. paskyrė 400,000 dol.). Dalis tų lėšų paskirstomos pagal specialiųjų fondų steigėjų nurodymus. 2013 m. stipendijoms iš šių fondų yra skirta 88,642 dol., o projektams iš specialiųjų fondų – 88,345 dol. Esame be galo dėkingi mūsų rėmėjams ir ypač specialiųjų fondų steigėjams.

– O kada įsisteigė pirmas toks fondas po LF „skėčiu“?
– Pirmasis stipendijų fondas Lietuvių Fonde – tai 1973 m. įkurtas Algio Stankaus stipendijų fondas (50,000 dol.). Jau 40 metų šis fondas remia studentus, studijuojančius muzikos ar meno srityje ir tuo pagerbia tragiškai žuvusio Algio Stankaus ir jo sužadėtinės atminimą.

Vienas pirmųjų ir didesniųjų stipendijų fondų yra 1977 m. įsteigtas Jono Krukonio fondas (143,336 dol.), gautas testamentiniu palikimu ir skirtas JAV gyvenantiems ir studijuojantiems lietuvių kilmės studentams, pirmenybę teikiant aktyviems lietuviškoje veikloje ar studijuojantiems lituanistinius mokslus.

Didžiausias LF gautas palikimas yra Alfonso Šarausko – beveik 2,7 mln. dol. Dalis šio palikimo – 13 proc. – skiriama stipendijoms.

– Ar ir toliau kuriami nauji fondai šiomis dienomis?
– Taip. 2012 metais įsteigti 4 specialūs fondai (Eugenijaus A. Bartkaus, Algimanto Andriaus Santvaro atminimo, Union Pier lietuvių draugijos ir Vytauto Vaičiulio). Šiais metais įsteigti dr. Kazio Ambrozaičio (jį K. Ambrozaičio 95-ojo gimtadienio proga įsteigė daktaro dukra Ramunė Ambrozaitis-Fry) ir dr. Zenono Rekašiaus (jį a. a. prof. Z. Rekašiaus atminimui įsteigė profesorius žmona Aldona Rekašienė) fondai.

– Kaip atrenkami stipendiatai ir kaip skirstomos tokios stipendijos?

– Kai kurie tokių fondų steigėjai, įsteigdami fondą, duoda labai tikslius nurodymus, pvz., Stasio ir Elenos Barų stipendijų fondo stipendija skiriama geriausiajam Lietuvos muzikos ir teatro akademijos studentui, būsimajam tenorui. Tad, savaime aišku,

LF Taryba ir Kontrolės komisija po rinkimų: Pirmoje eilėje iš k.: Arvydas Tamulis, Dalius Vasys, Juozas Kapačinskas, Aušrelė Sakalaitė, Audronė Pavilčius Karalius, dr. Antanas Razma, Dalė Lukienė, Marius Kasniūnas, Almis Kuolas, Rimas Griškėlis, Vytas Narutis, Algis Rugienius, Šarūnas Griganavičius, Laurynas Misevičius, Raimundas Šilkaitis, Saulius Čyvas. Nuotraukoje nėra LF Tarybos narių: Violetos Gedgaudienės ir dr. Donato Siliūno, Ritos Kisielienės, naujai išrinkto į Kontrolės komisijos narius – Gyčio Petkaus.

kad kandidatus stipendijoms atrenka minėtoji akademija. Kai kurie fondai neturi tokių suvaržymų.

Kandidai stipendijoms atrenkami per Stipendijų pakomitečio posėdį. LF taryba patvirtina Pelno skirstymo komiteto pirmininką, šis pasiūlo Stipendijų pakomitečio pirmininką, kuris renkasi savo komandą – Stipendijų pakomitę. Ši darbšti komanda skaito ir vertina pateiktus stipendijų prašymus, kurie yra priimami vieną kartą per metus bei atrenka geriausius kandidatus stipendijoms.

– Kas gali įsteigti tokius fondus Lietuvių Fonde?
– Tiek fondą stipendijoms, tiek fondą paramai gali įsteigti asmeninis steigėjas ar organizacija (pvz. yra Vytauto Vizgirdos fondas ir Miami lietuvių klubo fondas). Kiekvienas steigėjas, laikantis bendrųjų LF nuostatų, gali duoti nurodymus, kaip panaudoti jo įsteigto fondo uždirbtas pelno lėšas. Fondui įsteigti reikia mažiausiai 10,000 dol. Žinoma, ne visi žmonės gali paaukoti tokią pinigų sumą. Yra tokių, kurie norėtų paaukoti mažesnę sumą, tad šiais metais įsteigėme naują fondą stipendijoms – „Lietuvių Fondo stipendijų fondas“. Kiekvienas, norintis prisidėti prie šio fondo, galės įnešti bet kokią dydžio auką. Todėl visi – asmenys, organizacijos, įstaigos, verslininkai, norintys ir galintys paremti mūsų akademinį jaunimą, kviečiami aukoti naujai steigiamam Stipendijų fondui.

– Kur, būdama studentė ir norėdama gauti LF stipendiją, pirmiausia turėčiau kreiptis?

– Prieš rašant prašymą stipendijai gauti, siūlyčiau apsilankyti mūsų tinklalapyje [tuviufondas.org ir atidžiai susipažinti su LF stipendijų programos reikalavimais. Ten pat galite susipažinti ir su LF administruojamais specialios paskirties stipendijų fondais, 2013 m. palūkanomis, kurios bus išmokėtos studentų stipendijoms. Noriu atkreipti dėmesį, kad studentui stipendija gali būti skiriama iš kelių specialių fondų.](http://www.lie-</p></div><div data-bbox=)

– Kada studentai sužino apie stipendijos paskyrimą?
– Apie sprendimą patenkinti arba nepatenkinti stipendijos paraišką paprastai pranešama elektroniniu arba paprastu paštu po gruodžio 10 d. Studijuojantiems JAV stipendijos čekis išsiunčiamas tiesiai į mokslo įstaigą (anksčiau jis būdavo įteikiamas asmeniškai iškilmingos LF vakarienės metu), o studijuojantiems Lietuvoje ar kitose šalyse – prašančiam.

– Kokius dokumentus reikia pateikti?
– Studentus kviečiu apsilankyti mano anksčiau minėtame LF tinklalapyje (<http://www.lietuviufondas.org>) ir užpildyti ten esančią paraišką. Prie elektroninės paraiškos jiems reikės pridėti: nuotrauką; pilietybę patvirtinančio dokumento kopiją (gimimo liudijimo, paso, nuolatinio gyventojo kortelės kopiją); naujausią lankomos mokslo įstaigos studijų (pažymių) išrašą („official transcript“), kuriame būtų pateiktas jūsų vidurkis (GPA). Jaunuoliai, tik šiemet tapę pirmo kurso studentais, turi pri-

statyti vidurinės mokyklos išrašą („transcripts“). Taip pat reikia pateikti studijų registracijos pažymą, patvirtinančią, kad 2013–2014 metais esate užsiregistravę kursams ir studijuojate pasirinktoje mokymo įstaigoje („enrolment verification“) bei užpildyti 2 anketas.

Žinoma, reikia neužmiršti 2 rekomendacijų. Linkiu sėkmės.

– Ar visi prašymai patenkinami?
– Deja, prašymų gauname du-tris kartus daugiau, nei galime jų patenkinti. Kai kuriais atvejais, net ir geriausiai stipendijos skyrimo vertinimus atitinkantiems studentams stipendija negali būti suteikta dėl finansinių apribojimų. Tačiau noriu pabrėžti, kad jei stipendija nebuvo skirta, tai nereiškia, kad prašantysis buvo jos nevertas. Dažniausiai tai priklauso nuo itin didelės konkurencijos.

– Kur dar galima rasti informacijos apie LF esančius fondus?

– Visą įsteigtų specialiųjų fondų sąrašą ir jų paskirtis galima rasti kasmet LF leidžiamame leidinyje „Liepsna“, kurį neseniai išsiuntėme visiems LF nariams. Leidinuką „Liepsną“ taip pat galite skaityti tinklalapyje, gauti užsukus į LF raštinę (14911 127th St., Lemont, IL 60439) arba užsisakyti tel. 630-257-1616. Pageidaujantiems leidinį išsiųsime paštu.

– Dėkoju jums už išsamią informaciją, o studentams linkiu sėkmės.

SOCIALINIAI PATARIMAI

Vaikai ir interneto apgavystės: virtualūs pavojai ir realybė

Internetas jau seniai tapo viena populiariausių mokyklinio amžiaus vaikų bei paauglių laisvalaikio praleidimo formų. Deja, mažai kas susimąsto, jog apgavysčių aukomis gali tapti ne tik pagyvenę žmonės, į kurių pažeidžiamumą dėmesys atkreipiamas pakankamai dažnai (paprastai teigiant, jog jų tapimą aukomis sąlygoja būtent naujausių technologijų neišmanymas ir „senais gerais laikais“ išsiugdytas bendras pasitikėjimas žmonėmis).

Deja, vaikai bei paaugliai, puikiausiai nusimanantys kompiuterinių technologijų subtilybėse bei einantys „koja kojon“ su šiuo pašėlusiu laikmečiu, taip pat nemažiau rizikuoja tapti apgavikų aukomis – netgi neiškėlę kojos iš saugios namų aplinkos. Pavojai tykoja jaunuolių socialinio pobūdžio tinklalapiuose („MySpace“, „Facebook“ ir kt.) bei „gyvo“ bendravimo svetainėse (chats). Šiais būdais apgavikai dažnai naudojasi, siekdami išvilioti aukų asmeninius duomenis, sugundyti susitikti, apsimetus jų draugais, o po to įvykdyti nusikaltimą, šantažuoti ir ir pan. Panašūs atvejai buvo ne kartą aptarinėjami žiniasklaidoje.

Deja, retai pagalvojame apie tai, jog netgi paprastas naršymas Internetu gali sukelti pavojų. Visas su Internetu susijusias, į vaikus bei paauglius orientuotas, apgavystes galima suskirstyti į kelias rūšis:

◆ Reklaminiai pasiūlymai Internetu, viliojantys itin pigiai įsigyti arba „išlošti“ koki nors paauglių trokštamą elektroninį žaisliuką. Sukrapštę savo santaupas ar netgi be tėvų žinios pardavę ką nors iš turimų daiktų, aukos skuba siųsti apgavikams pinigus už neegzistuojantį daiktą, ar, patys to nežinodami, išvelia į abejotinų loterijų, reikalaujančių įvykdyti kokias nors papildomas sąlygas (įsigyti narystės kokių nors paslaugų tiekėjų puslapiuose ar pan) „tinklus“. Be to, neretai tokios apgavystės panaudojamos ir asmeninės informacijos išviliojimui (kaip ir įvairūs Internetiniai konkursai, loterijos ir pan.).

◆ „Talentų programų“ apgavystės. Vaikui ar paaugliui yra pažeriama krūva pagundų tapti modeliu, lankyti pasauliniu mastu pripažintą futbolo mokyklą. Kartais apie tai pranešama elektroniniu paštu (kaip apie tam tikro prizų laimėjimą ar pan.). Kar-

tais gali būti prašoma atlikti Internetu koki nors testą, siūlant galimybę gauti stipendijas. Beveik visos be išimties tokio pobūdžio „programos“ reikalauja, kad būsimos žvaigždės tėvai sumokėtų nemažą pradinį mokestį. Deja, net ir sumokėjus pinigus, galiausiai aukos šeima sužino, jog minėta galimybė iš tiesų neegzistuoja, arba jog ja pasinaudoti nebus galima dėl tam tikrų „papildomų sąlygų“ apie kurias iš ansto nebuvo deramai pranešta.

◆ Deja, pasitaiko, jog vaikai tampa ne tik apgavysčių aukomis, bet ir jų bendrininkais. Žinomi atvejai, kuomet nepilnamečiai įviliojami į sukčių tinklus, platinančius neegzistuojančias paslaugas ar pardavinėjančius tariamas prekes Interneto aukcionuose. Interneto įsilaužėlių (hackers) amžius taip pat nuolatos „jaunėja“, dėl augančio jaunųjų protų susidomėjimo šia sritimi bei nepilnamečiams taikomų švelnesnių bausmių, jei „verslas“ nenusisektų.

Niekam ne paslaptis, jog vaikai bei paaugliai itin nemėgsta, kuomet suaugusieji mėgina kištis į jų laisvalaikį bei kontroliuoti, ką jie veikia virtualioje erdvėje. Todėl, norėdami neprarasti ryšio su atžala, užuot veržęsi tuoju pat viską uždrausti bei pakeisti, turėtumėte „išsėlinti“ į šį jų pasaulį itin atsargiai. Nepamoksaukite ir nebūkite kategoriški, drausdami bei ribodami Interneto naudojimą – tuo tik paskatinsite vaikus būti atsargesniais ir daryti tai, kas Jums nepatinka, paslapčia. O užgriuvus nemaloniems sužadėjimams, sužinosite apie juos vėliau. Kur kas geresnė išeitis būtų ramiai ir įtikinamai nuolatos kalbėtis su atžalomis apie Interneto pavojus, pabrėžiant asmens bei šeimos duomenų privatumo, pagarbos kitiems svarbą, pratinant nepasitikėti nepažįstamais žmonėmis bei pernelyg viliojančiais pasiūlymais. Būtinai paaiškinkite vaikams apie atsakomybę už nederamą veiklą, kartu sukurkite leistino elgesio virtualioje erdvėje taisykles. Pagaliau, stenkitės surasti daugiau laiko atžaloms bei skatinti jas neapsiriboti vien kompiuteriu, tačiau surasti ir kitų laisvalaikio praleidimo būdų.

Pagal žiniasklaidos informaciją parengė **Vaida Maleckaitė**

A † A
VIRGILIJA BALNIENĖ
DŪDĖNAITĖ

Mirė 2013 m. rugsėjo 20 d.
Gyveno Downers Grove, anksčiau Marquette Park apylinkėje, Čikagoje.

Gimė 1922 m. gruodžio 23 d. Lietuvoje, Zarasuose.
Nuliūdę liko: vyras Vytas; duktė Ramutė Ewert su vyru John, duktė Aurelia Young; duktė Virginia Stanton su vyru Daniel; sūnus Francis su žmona Patricia; 9 anūikai, 5 proanūikai ir daug dukterėčių ir sūnėnų.

A. a. Virgilija buvo pašarvota pirmadienį, rugsėjo 23 d. nuo 3 val. p. p. iki 9 val. vak. Petkus Lemont laidojimo namuose, 12401 S. Archer Ave. (arti Derby Rd.), Lemont.

Laidotuvės įvyks antradienį, rugsėjo 24 d. Iš laidojimo namų 9:30 val. ryto a. a. Virgilija bus atlydėta į Pal. Jurgio Matulaičio misiją, kurioje 10 val. ryto bus aukojamos šv. Mišios. Po šv. Mišių a. a. Virgilija bus palaidota Šv. Kazimiero kapinėse.

Nuoširdžiai kviečiame gimines, draugus ir pažįstamus dalyvauti šiose laidotuvėse.

Nuliūdusi šeima

Laidot. direkt Donald M. Petkus, tel. 800-994-7600 arba www.petkusfuneralhomes.com

„DRAUGO“ PRENUMERATOS VAJUS

Naujiems prenumeratoriams taikoma 20 proc. nuolaida – metinė laikraščio prenumerata kainuoja tik 120 dol.

Užsakykite „Draugą“ sau ir tiems, kurie jo dar neskaito. Nudžiuginkite jaunas šeimas, gimines, pažįstamus švenčių, gimtadienių ar kitomis progomis, padovanodami jiems laikraštį.

Čekius rašykite „Draugas“ ir siųskite adresu:
4545 W. 63rd St. Chicago, IL 60629.

„Draugą“ užsisakyti saugiai ir greitai galite ir internete – www.draugas.org („PayPal“ dešinėje pusėje „Sumokėti“)

Remkime Draugo fondą

Nuo 1992 metų Draugo fondas padeda išlaikyti mūsų lietuvišką, katalikišką „Draugo“ laikraštį.

Prisiminkite Draugo fondą savo testamente. Keletas stambesnių palikimų užtikrins „Draugo“ laikraščio gyvavimą daugelį metų!

www.draugofondas.org

Draugo fondas 4545 W. 63rd St., Chicago, IL 60629 • tel:

Siūlome automobilių gabenimą į visas pasaulio šalis, automobilių pirkimą iš visų JAV aukcionų, asmens turto perkraustymą 1-708-599-9680

ATLANTIC Express Corp.

SIUNTINIAI
Lithuania, Latvia, Estonia

Siuntinių priėmimo vietas:

Atlantic Express Chicago, 2719 W. 71 St., Chicago, IL 60629 Tel: 773-434-7919
Lithuanian Plaza, 9921 S. Roberts Rd., Palos Hills, IL 60465 Tel: 708-599-9866
Kunigaikščių Uželga, 6312 S. Harlem Ave, Summit, IL 60501 Tel: 708-594-5622
Bočių Menė, 14911 127th St., Lemont, IL 60439 (Dirba tik savaitgaliais)
Rūta, 6551 South Cass Ave., Westmont, IL 60559 Tel: 630-964-7882
Always With Flowers, 1138 B S. State St., Lemont, IL 60439 Tel: 630-257-0339
Eurus Deli, 22 W. 535 Butterfield Rd., Glen Ellyn, IL 60137 Tel: 630-469-4290
Kalyna, 338 S. Rohlwing Rd., Palatine, IL 60067 Tel: 847-776-7766
Balalaika Mundelein, 368 Townline Rd., Mundelein, IL 60060 Tel: 847-566-6660
Wonders of Nature, 726 S. Buffalo Grove Rd., Buffalo Grove, IL 60089 Tel: 847-793-1000
Back to Nature, 303 E. Dundee Rd., Wheeling, IL 60090 Tel: 847-520-7777

Asmeninių siuntų tel.: 708-907-3000
Siuntinių paėmimas iš namų: 630-774-2136

Centrinio ofiso adresas: 8801 S. 78th Ave, Bridgeview, IL 60455

ČIKAGOJE IR APYLINKĖSE

■ **Švč. Mergelės Marijos Nekaltojo Prasidėjimo** bažnyčioje Brighton Parke (2745 W. 44th St., Chicago, IL), šį sekmadienį, rugsėjo 29 d., 10 val. r., šv. Mišias atnašaus kun. Jaunius Kelpšas. Po pamaldų parapijos salėje JAV Lietuvių Bendruomenės Brighton Parko apylinkė ruošia pietus paremti Čikagos lituanistinę mokyklą Jaunimo centre. Maloniai kviečiame visus dalyvauti. Šiuo metu mūsų parapija švenčia savo 100 metų jubiliejų. Taip pat primename, kad kiekvieną ketvirtadienį, 8 val. r. šv. Mišias aukojamos lietuvių kalba. Po jų klausomos išpažintys.

■ **Rugsėjo 29 d., sekmadienį, 12:30 val.** p. p. Lietuvių dailės muziejuje PLC, Lemont – M. J. Šileikio ir Teofilio Petraičio parodos-konkurso „Toli nuo tėvynės“ atidarymas. Tel. pasiteirauti: 630–257–2034.

■ **Spalio 4 d., penktadienį: Jaunimo** centro Čiurlionio galerijoje 7:30 val. v. vyks Lietuvos tekstilininkų darbų parodos atidarymas.

■ **Spalio 13 d., sekmadienį, organizacija** „Vaiko vartai į mokslą“ kviečia visus į tradicinius labdaros „Derliaus pietus“, kurie

rengiami 12:30 val. p. p., Pasaulio lietuvių centre, Lemonte. Savo dalyvavimu paremsite organizacijos globojamus 11 dienų centrus ir globos namus, kuriuos lanko Lietuvos rizikos grupės šeimos. Informacija apie bilietus: Rūta Šmulkstienė, tel. 630-243-1089, el. paštu: r.l.smulkstys@sbc-global.net arba Rita Vencloviienė, tel. 630-243-1228; el. paštu: venclovas@com-cast.net

■ **Lietuvių rašytojų draugija spalio 20 d., sekmadienį, 1 val. p. p.** Jaunimo centro Čiurlionio galerijoje rengia literatūrinę popietę „Pavasaris rudenį“. Programos vedėjas – poetas Linas Umbrasas. Po literatūrinės ir meninės programos bus vaišės. Visi kviečiami apsilankyti.

■ **Spalio 11–13 dienomis: Sheraton Detroit-Novi** (21111 Haggerty Road, Novi, Michigan 48375) vyks JAV Lietuvių Bendruomenės XX Tarybos II sesija. Sesijos dalyviai kviečiami iki rugsėjo 13 d. užsakyti viešbučio kambarį. Jeigu turite klausimų, skambinkite Laurai Garnytei tel. 734-272-9877 arba rašykite el. paštu: lietuviaimichigan@gmail.com

PASIRUOŠIMAS SAKRAMENTAMS!

Vaikams nuo 3 kl. ir vyresniems dar galima prisijungti prie pasiruošimo **PIRMAI IŠPAŽINČIAI IR KOMUNIJAI** grupių:

Pal. J. Matulaičio misijoje Lemonte pirma pamoka bus rugsėjo 29 d. (sekmadienį) po 9 val. r. ir po 11 val. r. šv. Mišių renkamės PLC klasėje #103

Po MLM mokyklos pamokų - pirma pamoka bus spalio 5 d. (šeštadienį) 1 val. p. p. renkamės 3 A klasėje. Registruotis pas ses. Laimutę tel. 630-243-1070 arba seslaimute@gmail.com

Po ČLM mokyklos pamokų - pirma pamoka bus rugsėjo 28 d. (šeštadienį) 1 val. p. p. renkamės jėzuitų koplyčioje. Registruotis pas kun. Antaną Gražulį: kunagsj@hotmail.com

Dėl pamokų **Marquette Parko parapijoje** registruotis: parapijos raštinėje tel. 773-776-4600 arba pas Birutę Lukminaitę: biruciukas2000@gmail.com

Norintiems ruoštis **SUTVIRTINIMO** (jaunimas nuo 13 m.) ir **SUAUGUSIŲ ĮKRIKŠČIONINIMO** Sakramentams registruotis: Pal. J. Matulaičio misijos Lemonte raštinėje tel. 630-257-5613 arba grasilda@hotmail.com
Kita pamoka rugsėjo 29 d. po 9 val. r. šv. Mišių PLC patalpose.

Registracija baigiasi rugsėjo mėnesį.
Vėliau jau reikės registruotis kitų metų rudeniiui.

PRENUMERUOKIME IR SKAITYKIME
„DRAUGĄ“!

DRAUGO FONDO NARIŲ SUVAŽIAVIMAS

Metinis Draugo fondo narių suvažiavimas šaukiamas

š. m. lapkričio 9 dieną, šeštadienį, 10 val. r. Čiurlionio galerijoje, Jaunimo centre, Čikagoje.

Suvažiavimo darbotvarkėje: registracija, atidarymas, invokacija, sveikinimai, Draugo fondo pranešimai, pranešimai apie investavimus, direktorių ir kontrolės komisijos rinkimai ir diskusijos dėl tolimesnės Draugo fondo veiklos. Kiekvienas DF narys, paaukojęs 200 dol. ar daugiau, turi teisę dalyvauti ir balsuoti DF narių suvažiavime.

Aukokime Draugo fondui ir tapkime jo nariais.

Rugsėjo 15 d., sekmadienį, Čikagos arkivyskupijoje įvyko pasitarimas su Čikagos arkivyskupu kardinolu Francis George lietuvių katalikų sielovados klausimais.

Dalyviai (iš k.): kun. Gediminas Keršys, Lietuvos Vyskupų Konferencijos delegatas užsienio lietuviams katalikams prel. Edmundas Putrimas, kardinolas Francis George, Vilkaviškio vyskupas Rimantas Norvila, kun. Robert Coleman, Švč. M. Marijos Gimimo parapijos administratorius kun. Jaunius Kelpšas.

Ligoninei – nauja dovana iš už Atlanto

Prie M. B. Stankūnienės dovanotų paveikslų siuntos iš kairės: Vilkaviškio ligoninės vyr. gydytojo pavaduotojas medicininai, laikinai einantis vyr. gydytojo pareigas Petras Arūnas Vaitiekūnas, Vilkaviškio krašto muziejaus direktorius Antanas Žilinskas ir ligoninės vyr. gydytojo pavaduotoja slaugai Roberta Suprikenė.

Kęstučio Inkratos nuotr.

Dailininkė iš Čikagos Magdalena Birutė Stankūnienė į Vilkaviškio ligoninę atsiuntė dar vieną savo paskutinių dailės darbų siuntą. „Tegul džiugina mano paveikslai ligonius, teikia jiems džiaugsmą ir gyvenimo viltį“, – linkėjimų laiškelyje rašė dailininkė. Vilkaviškio ligoninės gydytojai, priėmę per krašto muziejų atsiųstas dovanas, prašė perduoti padėką ir patikino, kad paveikslai papuoš tą ligoninės dalį, kur vyksta po sudėtingų operacijų ligonių reabilitacija.

M. B. Stankūnienė dailės kūriniai taip pat puošia ir Marijampolės bei Vilniaus Santariškių ligoninių koridorių sienas.

Dovana Vilkaviškio ligoninei ypatinga. Ji skirta dailininkės tėvelio Jono Stankūno, žuvusio nuo enkavedistų kulkos 1941 m. birželio 14 d. atminimui. Būtent šioje ligoninėje mirė drąsusis lietuvis, pasirinkęs verčiau mirtį, nei skaudžią Sibiro tremtį.

Atsiųsti Magdalenos paveikslai šviesūs ir šilti, pilni optimizmo, geros energijos, kaip ir visas dailininkės gyvenimas.

Antanas Žilinskas